

بانک کشاورزی
بانک مردم ایران
کشور میهن

ویژه نامه طرح توسعه کشاورزی ۲

اردیبهشت ۱۳۹۲

اداره کل روابط عمومی

افتخار هشتاد سالگی بانک مرهون زحمات شماست

لوح نخست

کانال سالم

از چند دهه پیش، ایران در آمد نفتی خود را به مثابه یکی از منابع درآمد دولت و چیزی هم‌ارز با مالیات، در ستون درآمدهای بودجه دولت ثبت و آن را خرج می‌کرد. جدی شدن ایده چگونگی استفاده از درآمد نفت برای توسعه اقتصادی کشور و نه هزینه‌های جاری نزد کارشناسان، از همان سال‌ها به چشم می‌آمد: مسئله‌ای که نه تنها برای ایران بلکه برای همه کشورهای مثل ایران که درآمد نفت، درآمد مس، درآمد کانال و... داشتند، چگونگی وارد کردن آن به پیکره اقتصاد مشکل جدی همه به‌شمار می‌رفت.

ایران حداقل ربع قرن تجربه حاصل از آزمون و خطا در هدایت درست و بهینه درآمد نفتی خود به کانال‌های مفید و سالم اقتصادی دارد: اختصاص درآمد نفت به پروژه‌های توسعه‌ای زیربنایی، ایجاد صندوق ذخیره ارزی و در آخر، صندوق توسعه ملی. سرنوشت دو روش اول چندان به خوشی نینجامید و حداقل اینکه راضی‌کننده از کار درنیامد: همیشه سوراخی در سد ذخیره پیدا می‌شد که درآمد محافظت شده را به کانال مصرف می‌فرستاد. در مورد روش آخر، البته هنوز باید انتظار کشید، ولی نشانه‌هایی از خوش‌فرجامی به چشم می‌آید. منابع صندوق توسعه ملی با دقت به کانال‌های مفید به حال عمومی اقتصاد و تقویت‌کننده بنیه کلی کشور گسیل می‌شود. نمونه بارز آن اختصاص بخشی از این ذخیره توسعه‌ای به تقویت توان کشاورزی کشور است که هر چند هنوز در حدود یک دهم منابع صندوق است، اما چشم‌انداز مثبتی دارد؛ هم از نظر حجم و هم از جنبه ماهیت و سرنوشت. حجم اعتبارات اختصاص داده شده به سازوکار حمایت کشاورزی کشور افزایش می‌یابد و از جنبه سرشت و محتوا نیز پدیده‌ای قابل دفاع است: اختصاص درآمد ارزی نفت برای تقویت درآمد کشور در بخشی که اشتغال‌زایی مستقیم را به همراه دارد؛ که اگر روزی به نقطه قابل توجه برسد و روندی دایمی شود، اقتصاد ما از یک گردنه سخت گذشته است.

ویژه‌نامه حاضر، گزارش عملکرد بانک کشاورزی است در اختصاص سهمی از منابع صندوق توسعه ملی به بخش کشاورزی.

پیام مهر

نشریه داخلی بانک کشاورزی

ویژه‌نامه طرح توسعه کشاورزی ۲

صاحب امتیاز:
بانک کشاورزی
مدیر مسئول: خسرو صادقزاده
سردبیر: مرتضی مهدویان
مدیر داخلی: مرضیه امیری
ناظر کیفی: الهام خرمی
اداره کل روابط عمومی

■ کانال سالم/۲

■ «سیاست‌های کلی کشاورزی» از دیدگاه مقام معظم رهبری/۳

■ طرح توسعه کشاورزی، نهضتی بزرگ‌تر از مسکن مهر/۴

■ منابع ملی در خدمت توسعه ملی/۵

■ شیب تند نمودارها/۷

■ یک طرح اقتصادی با تاثیرات مثبت اجتماعی/۱۰

■ ایجاد ۱۲۷ هزار فرصت شغلی به‌واسطه اجرای طرح‌های توسعه

کشاورزی/۱۲

■ تحقق ۸۳ درصدی طرح توسعه کشاورزی در ۵ ماه/۱۴

■ یک شروع خوب/۱۶

■ قدرت تغییر/۱۸

■ اعتباراتی خرد با تاثیری کلان/۲۰

■ نگاه نزدیک/۲۲

«سیاست های کلی کشاورزی» از دیدگاه مقام معظم رهبری

اینکه طرح های بزرگ و در قواره ملی چون توسعه کشاورزی پا گرفته و روز به روز با سرعت بسیار به سوی تحقق پیش می رود، مرهون رهنمودهای مقام معظم رهبری است. مجموع رهنمودها و نگاه کلان ایشان در بخش کشاورزی که در قالب سیاست های کلی کشاورزی مدون و ابلاغ شد بر ارتقای سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی و رفع فقر با تقویت زیرساخت های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت های مکمل و اقتصادی به ویژه صنایع تبدیلی و روستایی و خدماتی نوین تاکید دارد. سیاست های کلی کشاورزی به شرح زیر از سوی معظم له مصوب و ابلاغ شد:

۱. توسعه پایدار کشاورزی با حفاظت از منابع طبیعی پایه و صیانت و توانمندسازی منابع انسانی.
۲. تامین امنیت غذایی با تکیه بر تولید از منابع داخلی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی، ارتقای سطح سلامت مواد غذایی تا استاندارد جهانی، اصلاح و بهینه کردن الگوی مصرف و حمایت موثر از تولید و صادرات در محصولات با مزیت های نسبی و ایجاد مزیت های جدید (از جمله هدفمند کردن یارانه ها در جهت تولید و صادرات).
۳. اصلاح ساختار و نظام بهره برداری بخش کشاورزی با تشویق کشاورزان به رعایت اندازه های فنی - اقتصادی واحدهای تولیدی متناسب با نوع فعالیت و شرایط مختلف اجتماعی، اقتصادی و اقلیمی کشور و تاکید بر جهت گیری حمایتی دولت از این سیاست ها به ویژه در واگذاری منابع آب و خاک.
۴. نوسازی نظام تولید کشاورزی بر مبنای دانش نوین و بومی سازی فناوری های روز، تربیت، حفظ و تجهیز نیروی انسانی مورد نیاز، توسعه و تقویت تعاونی ها و سایر تشکلهای اقتصادی، اجتماعی، صنفی و تخصصی با مشارکت آحاد جامعه و رقابتی کردن فعالیت ها در بخش.
۵. ارتقای بهره وری از آب در تولید محصولات کشاورزی و استفاده علمی و بهره برداری بهینه از سایر نهادهای تولید.
۶. گسترش زیرساخت ها و ایجاد انگیزه برای جذب و توسعه سرمایه گذاری در بخش کشاورزی با پوشش مناسب بیمه، کاهش احتمال زیان تولید، اجرای سیاست های حمایتی و متعادل کردن سطح سودآوری کشاورزی با سایر بخش های اقتصادی.
۷. حمایت موثر از ساماندهی فرآیند تولید و اصلاح نظام بازار محصولات کشاورزی با هدف بهبود رابطه مبادله بخش با سایر بخش ها، افزایش بهره وری، کاهش هزینه های تولید، رعایت قیمت تمام شده محصولات اساسی، تامین درآمد تولیدکنندگان و منافع مصرف کنندگان و بهبود کیفیت مواد و فرآورده های غذایی.
۸. تخصیص یارانه هدفمند به بخش کشاورزی در جهت تحقق خودکفایی، حمایت از ساخت زیربنای، مراعات معیارهای زیست محیطی، قابلیت انعطاف در شرایط محیطی مختلف و ارتقای قدرت رقابت در بازارهای داخلی و بین المللی.
۹. ارتقای سطح درآمد و زندگی روستاییان، کشاورزان و عشایر، توسعه پایدار روستاها و مناطق کشاورزی و رفع فقر با تقویت زیرساخت های مناسب تولید و تنوع بخشی و گسترش فعالیت های مکمل و اقتصادی به ویژه صنایع تبدیلی و روستایی و خدماتی نوین.

گزیده‌ای از سخنان دکتر محمود احمدی نژاد در باب چرایی اجرای طرح توسعه کشاورزی

طرح توسعه کشاورزی، نهضتی بزرگ‌تر از مسکن مهر

بخش کشاورزی اختصاص نیافته است. البته کار باید بر اساس برنامه انجام شود تا فرصت طلبان و سودجویان با سوءاستفاده از فضای ایجاد شده به روند کار آسیب نزنند. باید دانش متخصصان کشاورزی پای کار آورده شده و با تجربه کشاورزان تلفیق شود.

دایره کار در عرصه کشاورزی بسیار وسیع است و با اندکی همت و توجه می‌توان تحولات بزرگی خلق کرد، مانند همتی که در وزارت جهاد و کشاورزی و وزارت صنعت شد؛ در حالی که پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا دولت نهم کمتر از ۷ میلیون تن ظرفیت برای صنایع تبدیلی کشاورزی ایجاد شده بود، از ابتدای دولت نهم ۲۰ میلیون تن ظرفیت جدید به این میزان افزوده شده است.

اگر چه تلاشی که برای ایجاد و تداوم نهضت مسکن مهر انجام شد، بسیار ارزشمند بود اما نهضت توسعه کشاورزی از این کار نیز ارزشمندتر است، چراکه ضمن افزایش تولید محصولات غذایی جنب‌وجوش و امید در روستاها ایجاد خواهد کرد و می‌تواند با آبادانی روستاها مهاجرت معکوس نیز ایجاد کند.

به هر کدام از عرصه‌های اقدام‌های دولت نهم و دهم که مراجعه شود، خواهیم دید که بیش از ۱۰ برابر مدت مشابه کار شده است و این گواه بر آن است که همه خدمت‌گزاران این دولت دل به خدا سپرده و برای رضای خدا تلاش می‌کنند و خدا نیز خود به‌وسیله امام عصر (عج) تلاش‌های دولت را مدیریت کرده و به آن برکت می‌دهد و موانع را از سر راه کارهای بزرگ برطرف می‌کند.

کشاورزی کشور را به‌گونه‌ای سامان داد که از واردات بی‌نیاز شده و به یکی از صادرکنندگان اصلی محصولات کشاورزی مبدل شویم.

اگر در سال‌های گذشته از پیروزی انقلاب اسلامی، ۲۰ درصد از منابع سالانه کشور را به بخش کشاورزی تخصیص می‌دادیم امروز هم کشاورزی و هم ایران وضعیت دیگری داشتند.

بخش کشاورزی کشور نیازمند یک جهش است و اگر بر اساس طراحی‌هایی انجام شده شروع مناسبی در کار داشته باشیم، تا ۱۵ سال کارها به‌خوبی پیش خواهد رفت.

بخش‌های قابل‌توجهی از عرصه‌های طبیعی و زیستی کشور مورد تاخت و تاز زمین‌خواران و ساخت‌وسازهای بی‌حساب و کتاب و مخرب محیط زیست قرار گرفته است، اما اگر گفته شود که این زمین‌ها در اختیار کشاورزان قرار گیرد فریاد عده‌ای به هوا بلند می‌شود. باید ذهنمان را باز کنیم و پیشرفت، ایجاد اشتغال و سازندگی کشور را محور تصمیم‌گیری‌ها و اقدام‌هایمان قرار دهیم تا با دلایل واهی مانع تلاش‌ها برای آبادانی کشور، نشویم.

سال ۹۱ علاوه بر ارقام بودجه حدود ۱۵ هزار میلیارد تومان منابع برای توسعه کشاورزی در نظر گرفته شد که اگر این مقدار نیز کافی نباشد دولت آمادگی دارد تا برای طرح‌های کشاورزی خط اعتباری ایجاد کند؛ پس از پیروزی انقلاب اسلامی تخصیص چنین میزانی از منابع به بخش کشاورزی در طول یک سال سابقه نداشته است و حتی تا به حال در طول یک سال نیمی از این مبلغ نیز به‌طور یک‌جا به

بخش کشاورزی کشور، ظرفیت بسیاری برای گسترش تولید و ایجاد اشتغال دارد و فقط نیازمند یک جهش و اقدام انقلابی در بخش مدیریت بود که طرح توسعه کشاورزی می‌تواند نهضتی بزرگ‌تر از مسکن مهر، در عرصه کشاورزی ایجاد کند. پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، کشاورزی کشور به‌سوی نابودی کامل برای هر چه بیشتر وابسته شدن کشور پیش می‌رفت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز، بخش کشاورزی گرفتار حرف و حدیث‌هایی شد که این بخش را فاقد ظرفیت برای توسعه می‌دانستند و این وضع تا چند سال قبل مانع توجه جدی به کشاورزی شده بود.

دولت‌های نهم و دهم، بیشترین رشد صنعتی را در بخش‌های تولید سیمان، فولاد، خودرو و اقسام دیگر محصولات صنعتی و بخش‌های عمران و خدمات داشته و بنا بر این گذاشته شده است تا کاستی‌ها در حوزه کشاورزی نیز به‌سرعت جبران شود.

کشاورزی پایه اقتصاد است، چراکه بدون صنعت، عمران و خدمات شاید بتوان زندگی را به‌نحوی گذراند اما بدون غذا و محصولات کشاورزی ادامه زندگی ممکن نیست. همچنین ایران، استعدادهای عظیم و ظرفیت‌های فراوانی برای توسعه کشاورزی دارد که باید برای افزایش تولیدات و ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی آنها را فعال کرد. بزرگ‌ترین تمدن تاریخ در فلات ایران شکل گرفته و وضعیت اقلیمی ایران نیز از بیش از ۴ هزار سال پیش به این سو به همین شکل امروزی بوده است، پس می‌شود در شرایط فعلی نیز با استفاده مناسب از زمین‌ها و منابع آبی موجود،

طرح توسعه کشاورزی در نگاه کلان مدیرعامل بانک کشاورزی؛

منابع ملی در خدمت توسعه ملی

همه «قرار است»ها به «شد»ها بدل شد، همه «می‌توانیم»ها به «توانستیم»ها رسید و همه آنچه در قالب برنامه و طرح و راهکار بود، اکنون تجربه بزرگ و موفق است که بانک کشاورزی پس از اجرای یکساله طرح توسعه کشاورزی اندوخته است. آری؛ بانک کشاورزی یکی از سخت‌ترین و تندترین معبرهای تاریخ خود را پشت سر گذاشت، البته به سلامت. طرح توسعه کشاورزی یک ساله شد، قریب ۸۵ درصد اعتباراتش جذب شد و فرصتی برای اشتغال یکصد هزار نفر را به‌طور مستقیم فراهم آورد. گزارش حاضر که گزیده‌ای از گفته‌های دکتر طالبی، رئیس هیئت‌مدیره و مدیرعامل بانک کشاورزی است این مهم را به دست می‌دهد که در پشت صحنه اجرا چه گذشت و چه سیاست‌گذاری‌هایی انجام شد که نتایجی چنین مطلوب به همراه داشت.

چرایی توسعه کشاورزی

کشاورزی به علل و عوامل مختلف و متعدد، نقش پررنگی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی یک کشور دارد. نخستین عامل تاثیر چشمگیر و غیرقابل انکار بخش کشاورزی در اقتصاد کشور است. به این معنا که یکی از شاهراه‌های توسعه اقتصادی ایران، کشاورزی است و این توسعه بی‌عبور از بخش کشاورزی میسر نیست. نکته دوم که نه تنها در ایران، بلکه در تمام جوامع بشری صدق می‌کند، میحث امنیت غذایی است که بخش کشاورزی توان تامین این مهم را دارد. حال بر اساس اینکه امروزه امنیت غذایی به اولویتی برای تمام دولت‌ها تبدیل شده، به‌منظور تامین آن، تسهیلات و خدمات ویژه‌ای برای توسعه و توانمندتر شدن بخش کشاورزی در نظر می‌گیرند. و عامل سوم اینکه بخش کشاورزی در فضای اقتصادی ایران و حتی جهان در زمره معدود بخش‌هایی قرار می‌گیرد که بیشترین ظرفیت را برای اشتغال‌زایی به همراه دارد. در این زمینه حتی کشاورزی از بسیاری از صنایع هم پیشی می‌گیرد، چراکه خود پایه و منبع ایجاد صنایع متعددی به‌شمار می‌رود. در نتیجه حیات پررونق کشاورزی ادامه حیات آن صنایع را به شکل حداکثری تضمین می‌کند.

از سوی دیگر ضعف و ناتوانی در بخش کشاورزی تهدیدات سیاسی و امنیتی جدی را هم می‌تواند به جامعه وارد کند؛ زیرا هنگامی که یک جامعه در تامین غذای خود با مشکل مواجه شود، حاضر است به هر قرارداد و خواسته خارج از عرفی تن در دهد تا این نیاز را تهیه و جبران کند. این روز ناامنی غذایی، شان یک کشور را در جامعه بین‌الملل تنزل داده و آن جامعه را زبون می‌کند.

چالش‌های کشاورزی در ایران

چنانچه قصد کنیم شناسنامه کوتاهی از وضعیت امروز کشاورزی در کشور ارائه دهیم، چند مانع یا نقطه ضعف به سهولت خودنمایی می‌کند؛ میزان متوسط برداشت محصول از هر هکتار زمین بین ۲/۵ تا ۳ تن است که برای تولید همین مقدار محصول، گاهی تا شش برابر

کشاورزی به علل و عوامل مختلف و متعدد، نقش پررنگی در توسعه اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی یک کشور دارد. نخستین عامل تاثیر چشمگیر و غیرقابل انکار بخش کشاورزی در اقتصاد کشور است

آن آب مصرف می‌شود. این در حالی است که بخشی از همین محصول قابل عرضه در بازار نبوده و رقابتی به لحاظ کیفی را ندارد. از سوی دیگر، میزان قابل توجهی از زمین‌هایی که بالقوه ظرفیت کشت و تولید دارند، بایر بوده و بلااستفاده رها شده‌اند. در این میان از تغییرات جوی و آب و هوایی نیز نباید غافل شد که همواره به‌عنوان تهدیدی جدی برای کشاورزی در جهان قلمداد شده و داشته‌های این رکن مهم اقتصاد را تحت تاثیر قرار می‌دهد. در این شرایط سوالی که پیش می‌آید این است که در مواجهه با مسائل یادشده چه باید کرد؟

توسعه کشاورزی بر پایه دانش روز

در پاسخ باید این مهم را مد نظر قرار داد که از یک سو نیاز به غذا در جهان روز به روز بیشتر شده و از سوی دیگر خودکفایی غذایی به‌صورت ویژه در دستور کار دولت‌ها قرار دارد. چنانکه در تولید محصولات کشاورزی، تنها مزیت‌های نسبی تولید در اولویت دولت‌هاست و به‌صورت تمام کلمه به خودکفایی می‌اندیشند. امروزه در سطح بین‌الملل برای رسیدن به مقصود و پاسخ به این سوالات که چگونه موانع را پشت سر نهاده و در نهایت به خودکفایی نزدیک شویم؛ میحث افزایش بهره‌وری در مقیاس واحد را مورد توجه قرار می‌دهند. یا به‌عبارتی به موضوع اصلاح بذر و نهال می‌اندیشند تا به‌عنوان مثال چگونه میزان بهره‌برداری از یک هکتار زمین را از ۳ تن به ۶ تن و حتی در ایده‌آل کیفی به ۱۲ تن افزایش دهیم. از این‌رو، در مفهومی موجز و کوتاه اما کامل، می‌توان چالش‌های موجود در بخش کشاورزی را در واژه‌ای به نام تکنولوژی جست‌وجو کرد. به این معنا که پارادوکس افزایش نیاز و ظرفیت‌های ثابت و محدود تنها با کمک دانش و تکنولوژی مرتفع خواهد شد. خدمتی که دانش نوین به جوامع بشری می‌کند این است که امکان برداشت بیشتر را از منابع و ظرفیت‌های ثابت فراهم می‌کند.

تامین منابع آبی و مالی؛ اولویت‌های طرح توسعه کشاورزی

طرح توسعه کشاورزی تقریباً از دی‌ماه ۱۳۹۰ شروع شد، زمانی که رئیس‌جمهور؛ وزیر اقتصاد، صنعت و بازرگانی، جهاد کشاورزی، تعاون، کار و رفاه اجتماعی و نیز رئیس کل بانک مرکزی و معاون نظارت راهبردی را به جلسه‌ای دعوت کرد و از آنها خواست که برای توسعه بخش کشاورزی یک برنامه کارآمد تهیه کنند. از همان ابتدا بانک کشاورزی هم به‌عنوان بانک تخصصی و حامی کشاورزی در تمام جلسات حضور داشت. در آن جلسه رئیس‌جمهور توضیحات مبسوطی را بیان کرده و وزیر جهاد کشاورزی موظف شد برنامه‌هایی را برای این منظور ارائه دهد.

اما همه آنچه ذهنیت رئیس‌جمهور را شکل می‌داد، چند عدد و رقم بود؛ اینکه ما در سطح کشور ۳۶ یا ۳۸ میلیون هکتار اراضی قابل کشت داریم، در حالی که ۱۸ میلیون آن کشت می‌شود که با احتساب ۴ میلیون هکتار آن، که به‌صورت آیش است، تنها از ۱۴ میلیون هکتار استفاده می‌شود. سوال ایشان این است که چرا ما ۱۸ میلیون دیگر را کشت نمی‌کنیم که در واکنش به این پرسش دو مسئله اساسی مطرح می‌شود. یکی اینکه آب نداریم و دیگر اینکه احتمالاً مشکل پول داریم. در نتیجه وزیر نیرو مکلف شد تمهیدات لازم برای حل مسئله آب را ببیند. راه‌حل‌های مختلفی مطرح و در نهایت تصمیم گرفته شد که وزارت نیرو در بحث آب یک دستورالعمل با شرح جزئیات تهیه و به استان‌ها ابلاغ کند. مسئله بعدی پول بود، بالاخره برای اینکه حداکثر استفاده از اراضی بشود، نیاز به پول داشتیم. در جلسه یادشده تامین مالی توسعه کشاورزی نیز بر عهده بانک کشاورزی نهاد شد، به این ترتیب که ۳۳ هزار میلیارد ریال از منابع صندوق توسعه ملی در اختیار بانک قرار گرفت و بانک هم به همان میزان تامین اعتبار کرد تا مشکل دوم هم از سر راه برداشته شود.

صیانت از منابع ملی

صندوق توسعه ملی در تمام کشورهای تک‌محصولی وجود دارد. این کشورها برای مصون کردن خود در برابر نوسان قیمت‌ها و با اعتقاد به اینکه فروش نفت یا محصولات دیگر مانند مس و ... فروش دارایی است و دارایی را نباید خرج کرد، صندوق توسعه ملی را تشکیل می‌دهند که ابزاری برای حفظ دارایی کشور برای همه نسل‌هاست. در کشور ما نیز تشکیل صندوق، تدبیری است که مقام معظم رهبری در سیاست‌های کلی اعلام کردند و صندوق توسعه ملی با هدف حفظ دارایی‌های ملی تشکیل شده است. از این‌رو اکنون که منابع مالی طرح توسعه کشاورزی از صندوق توسعه ملی تامین شده است، حساسیت ما به منابع آن، حتی از منابع بانک هم بیشتر است. بسیار حساس بودیم که منابع صندوق توسعه ملی به طرح‌های خوب، مطمئن و موثر برای اقتصاد کشور اختصاص یابد و اطمینان حاصل کردیم که صاحبان طرح‌ها می‌توانند منابع مالی صندوق که سرمایه ملی است را برگردانند؛ بنابراین همواره این مطلب را تکرار می‌کردیم که ما عاملیت منابع صندوقی را بر عهده گرفته‌ایم که دارایی‌های مردم داخل آن است و تدبیری برای همه نسل‌هاست؛ بنابراین هر چه توانستیم دقت کردیم تا این ثروت ملی از بین نرود.

فرصتی تاریخی

بخش کشاورزی ایران در حافظه تاریخی خود به یاد نمی‌آورد عددی به بزرگی ۶۶ هزار میلیارد ریال را که در قالب یک طرح حمایتی برای توسعه آن اختصاص پیدا کرده باشد. ولی طرح توسعه کشاورزی این فرصت را فراهم آورد تا به پشتوانه این حمایت مالی و سیاست‌گذاری کل‌نگر، بخش کشاورزی ایران جهشی بی‌مانند را تجربه کند. اما این فرصت تنها برای کشاورزان، فارغ‌التحصیلان رشته کشاورزی، دامداران، باغداران یا به نوعی تمام استفاده‌کنندگان از تسهیلات و خدمات طرح توسعه کشاورزی نبود و یک فرصت تاریخی هم برای بانک که اجرای طرح را بر عهده داشت، به‌وجود آورد. بانک کشاورزی هم به‌عنوان عضوی از خانواده بزرگ بخش کشاورزی این فرصت را مغتنم شمرد و با سیاست‌گذاری شایسته و پرهیز از تجربیات ناکارآمد، خدمتی ماندگار به بخش کشاورزی ارائه داد. در این راه موانع نیز به حداقل رسیده و فرصت خدمت به‌صورت حداکثری فراهم آمد؛ چنانکه رئیس‌جمهور با وجود تمام مشغله‌ها، شخصاً پیگیر برنامه‌ها و عملکرد طرح توسعه کشاورزی بود و طی جلساتی در بازه‌های زمانی هفتگی، اجرای کار را دنبال کرده و درصد رفع موانع برمی‌آمد.

طرح توسعه بخش کشاورزی از جمله طرح‌های موثر و ماندگار در تاریخ کشاورزی ایران خواهد بود. این طرح فرصتی کم‌نظیر برای احیای ظرفیت‌های کشاورزی در کشور به‌وجود آورد و چنانچه در ادامه هم به‌خوبی اجرا شود، ظرفیت‌های بخش کشاورزی را در بالاترین سطح ممکن احیا می‌کند.

شروعی بر پایه اعتماد

در اولین جلسه کارگروه توسعه بخش کشاورزی که به ریاست دکتر احمدی‌نژاد تشکیل شد، زمانی که طرح توسعه کشاورزی مطرح و تبادل نظر شد رئیس‌جمهور تاکید داشتند این طرح بزرگی است و تنها بانک کشاورزی باید فعالیت‌های مربوط به آن را انجام دهد. در واقع سخنان رئیس‌جمهور نشان‌دهنده قوامی است که بانک کشاورزی دارد و این قوام بیانگر زحمات همکاران بانک است. بنابراین وزنه و بنیه تخصصی بانک کشاورزی باید روز به روز تقویت شده تا کماکان، به‌عنوان نقطه اتکا در اجرای طرح‌های ملی مطرح باشد.

نظریه‌ها، عملیاتی شد

در اجرای طرح توسعه کشاورزی همواره نقش دانش در توسعه کشاورزی و سهم بانک در عملیاتی کردن این مهم مدنظر قرار گرفت و حتی به‌عنوان نمونه در جلسات استانی این موضوع مطرح شد که چه میزان اراضی با پتانسیل کشت داریم که بلااستفاده رها شده است. پس از شناسایی این ظرفیت، توانایی و برنامه‌ها هم برای دایر کردن این زمین‌ها ارائه شد. از این‌رو دانش و تکنولوژی نیاز بانک کشاورزی بود تا این ظرفیت‌های بالقوه کشاورزی کشور را به فعلیت رسانده و همچنین میزان بهره‌برداری از منابع را افزون کند.

در اولین جلسه کارگروه توسعه بخش کشاورزی که به ریاست دکتر احمدی‌نژاد تشکیل شد، زمانی که طرح توسعه کشاورزی مطرح و تبادل نظر شد، رئیس‌جمهور تاکید داشتند این طرح بزرگی است و تنها بانک کشاورزی باید فعالیت‌های مربوط به آن را انجام دهد

گزارش آماری عملکرد بانک کشاورزی در اجرای طرح توسعه کشاورزی

شیب تند نمودارها

صندوق توسعه ملی که با گرفت و منابعش انباشته شد، بسته‌های توسعه در بخش‌های مختلف هم فراهم آمد تا هر کدام به فراخور ظرفیت، از منابع صندوق بهره‌مند شوند. منابع صندوق که عمده‌اش ماحصل فروش نفت و فرآورده‌های نفتی بود، منابع ارزی بود و تحولات نرخ ارز، سرمایه‌گذاری در بخش‌های خرد را دشوار می‌کرد. از این روز طرحی ارائه شد تا برخی بخش‌های معادل ریالی منابع صندوق را در اختیار گرفته و به همان صورت تعهد بازپرداخت بدهد؛ ولی بخش کشاورزی، تنها بخشی بود که پرداخت منابع ریالی به آن، مورد موافقت مجلس قرار گرفت. بنا بر این توافق، ۳۳ هزار میلیارد ریال از منابع صندوق توسعه ملی در اختیار بانک کشاورزی به‌عنوان بانک عامل اجرای طرح توسعه کشاورزی قرار گرفت و بانک هم متعهد شد به میزان همان مبلغ از منابع داخلی خود به آن افزوده تا فاز اول اجرای طرح توسعه کشاورزی با ۶۶ هزار میلیارد ریال آغاز شود. اما زمان کوتاه بود و دلسوزان نگران از ناتمام ماندن طرح در سال ۹۱؛ ولی خروجی بانک در پایان سال ۹۱ همگان را به تحسین عملکرد خود واداشت که نزدیک به ۸۵ درصد اعتبارات از سوی متقاضیان در بخش کشاورزی جذب شده بود. گزارش حاضر که بر پایه عملکرد بانک در اجرای طرح توسعه کشاورزی تا تاریخ سوم اسفندماه ۱۳۹۱ تهیه شده، خود گواهی بر حسن اجرا و عملکرد بانک است.

اعتبارات ابلاغی

مجموع اعتبارات ابلاغی طرح توسعه کشاورزی در سال ۱۳۹۱، بالغ بر ۴۷ هزار میلیارد ریال است که در این میان بیشترین اعتبار ابلاغی مربوط به استان خوزستان با ۳ هزار و ۳۸۰ میلیارد ریال بوده و استان‌های فارس و و خراسان رضوی در رتبه بعدی بیشترین اعتبار ابلاغی قرار دارند. کمترین اعتبار ابلاغی هم مربوط به استان البرز با ۵۲۳ میلیارد ریال بوده است.

کل طرح‌های اعلام شده

در ۳۱ استان کشور، مجموع ۱۶۲ هزار و ۶۹۱ طرح معرفی شد که برای پوشش تمام طرح‌های معرفی شده اعتباری بالغ بر ۱۰۲ هزار میلیارد ریال نیاز بوده است، اما ستادهای طرح توسعه کشاورزی که در استان‌ها تشکیل شده بود، تنها طرح‌هایی را برای دریافت تسهیلات معرفی می‌کردند که توجیه اقتصادی داشتند، تا ضمن توسعه کسب‌وکارهای مولد و اقتصادی در حوزه کشاورزی، امکان بازپرداخت تسهیلات هم به سهولت ممکن شود. در میان استان‌هایی که بیشترین طرح‌ها را برای استفاده از منابع طرح توسعه کشاورزی معرفی کرده‌اند، یزد با ۱۵ هزار و ۹۹۴ طرح، گیلان با ۱۳ هزار و ۷۷۷ طرح و آذربایجان غربی با ۱۱ هزار و ۱۹۰ طرح در صدر قرار دارند و کمترین طرح هم مربوط به استان البرز با ۴۱۶ طرح بوده است.

خالص طرح‌های معرفی شده

از میان ۱۶۲ هزار طرح معرفی شده برای دریافت اعتبارات و تسهیلات طرح توسعه کشاورزی، بر مبنای کارشناسی‌های انجام شده، تنها ۱۰۴ هزار و ۴۲۱ طرح با اعتبار درخواستی ۵۹ هزار و ۱۹۴ میلیارد ریال از سوی ستادهای اجرایی طرح توسعه کشاورزی واجد دریافت تسهیلات معرفی شده و در ردیف طرح‌ها قرار گرفته‌اند. در بخش طرح‌های خالص معرفی شده، استان خراسان جنوبی با ۸ هزار و ۶۵ طرح و خراسان رضوی با ۷ هزار و ۹۹۶ طرح، بیشترین طرح را داشتند. اما از نظر مبلغ اعتبارات، طرح‌های آذربایجان غربی با ۵ هزار و ۵۰۲ میلیارد ریال، بیشترین سهم را از آن خود کرده‌اند.

طرح‌های مصوب

از مجموع ۱۰۴ هزار طرح خالص معرفی شده، ۸۰ هزار و ۸۳ طرح با اعتباری به میزان ۳۸ هزار و ۶۹۱ میلیارد ریال مصوب شده‌اند. بیشترین طرح‌های تصویب شده طرح توسعه کشاورزی به ترتیب در استان‌های خوزستان، خراسان رضوی، یزد، کرمان، مازندران و خراسان جنوبی بوده است. کمترین طرح‌های تصویب شده طرح توسعه کشاورزی هم به ترتیب متعلق به استان البرز با ۲۲۸ طرح، هرمزگان با ۴۴۲ طرح و استان سیستان و بلوچستان با ۵۰۷ طرح است.

طرح‌های در حال بررسی

در حال حاضر نیز ۲۳ هزار و ۹۷۹ طرح در حال بررسی است که در صورت تصویب، اعتباری بالغ بر ۲۰ هزار میلیارد ریال باید به آنها پرداخت شود. در میان استان‌های کشور ایلام، لرستان و یزد هیچ طرحی در حال بررسی نداشته و تمام طرح‌های معرفی شده آنها تعیین وضعیت شده است. استان‌های آذربایجان غربی با ۵ هزار و ۶۵۶ طرح و خراسان جنوبی با ۳ هزار و ۵۵۴ طرح، بیشترین طرح‌های توسعه کشاورزی در حال بررسی را دارند.

طرح‌های عقد قرارداد شده

از مجموع ۸۰ هزار و ۸۳ طرح تصویب شده، ۷۰ هزار و ۱۰۵ طرح عقد قرارداد شده و اعتبارات آنها یا در قالب واریز به حساب مشتریان یا در حساب مشترک مشارکت مدنی پرداخت شده است. مبلغ پرداخت شده تا کنون ۳۰ هزار و ۴۸۰ میلیارد ریال بوده است. بیشترین مبلغ اعتبار طرح‌های عقد قرارداد شده با میزان ۳ هزار و ۱۲ میلیارد ریال متعلق به استان فارس و برای هزار و ۴۳۲ طرح بوده است. کمترین مبلغ اعتبار طرح‌های عقد قرارداد شده هم با میزان ۱۲۶ میلیارد ریال متعلق به استان سیستان و بلوچستان و برای ۳۶۲ طرح بوده است.

اشتغال زایی

مجموع طرح‌های ارائه شده در بخش توسعه کشاورزی تاکنون امکان اشتغال مستقیم برای ۱۰۱ هزار و ۵۰۲ نفر را فراهم آورده است. بیشترین میزان اشتغال طرح توسعه کشاورزی در استان‌های خراسان رضوی با ۱۰ هزار ۵۴۱ نفر، یزد با ۷ هزار و ۹۷۵ نفر، خوزستان با ۷ هزار ۱۹۴ نفر، مرکزی با ۴ هزار و ۸۵۴ نفر و اصفهان با ۴ هزار و ۸۵۱ نفر بوده است. کمترین میزان اشتغال زایی طرح توسعه کشاورزی هم عدد قابل توجهی است. چنانکه کمترین میزان اشتغال زایی طرح توسعه کشاورزی مربوط به استان‌های هرمزگان با ۵۰۴ نفر، سیستان و بلوچستان با ۵۲۳ نفر و البرز با ۸۵۷ نفر است.

زیربخش‌ها

زیربخش‌های طرح‌های اعلام شده طرح توسعه کشاورزی در یازده بخش اصلی زراعت، باغداری، دام، طیور، شیلات و آبیان، گلخانه، صنایع وابسته به کشاورزی، زنبورداری و کرم ابریشم، خدمات، آب و خاک و مکانیزاسیون بوده است. از مجموع طرح‌های اعلام شده، بیشترین طرح‌ها در بخش دام با ۴۹ هزار و ۱۷۵ طرح بوده که ۳۴ درصد کل طرح‌ها را شامل می‌شود. دیگر زیربخش‌ها که پس از دام بیشترین طرح را داشته‌اند به ترتیب باغداری و آب و خاک هستند. اما به لحاظ اعتبارات جذب شده بعد از بخش دام، طیور و صنایع وابسته قرار دارند.

زراعت

طرح‌های اعلام شده زراعی طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۲ هزار و ۶۰۴ طرح، با مبلغی به میزان ۹۸۹ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده زراعی از نظر تعداد ۱۸ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۱۱ درصد کل مبلغ است. استان کرمان بیشترین طرح اعلام شده زراعی را داشته و استان‌های آذربایجان غربی، خراسان شمالی، سیستان و بلوچستان و کرمانشاه هیچ طرح زراعی را ارائه نکرده‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش هزار و ۶۱۷ طرح با مبلغی به میزان ۶۵۳ میلیارد ریال است.

باغداری

طرح‌های اعلام شده باغداری طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۳۳ هزار و ۴۶۱ طرح با مبلغی به میزان ۵ هزار و ۷۸۳ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده به جهت تعداد ۲۳ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۶۳ درصد کل مبلغ است. استان یزد بیشترین طرح اعلام شده باغداری و استان البرز کمترین طرح اعلام شده را داشته است. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۱۷ هزار و ۴۶۵ طرح با مبلغی به میزان ۲ هزار و ۴۰۱ میلیارد ریال است.

طیور

طرح‌های اعلام شده طیور طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۸ هزار و ۶۷۹ طرح با مبلغی به میزان ۱۸ هزار و ۵۱۱ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده طیور از نظر تعداد ۶ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۲۰ درصد کل مبلغ است. استان اصفهان بیشترین طرح اعلام شده و استان زنجان کمترین طرح اعلام شده طیور را داشته است. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۴ هزار و ۸۶۵ طرح با مبلغی به میزان ۸ هزار و ۵۶۱ میلیارد ریال است.

دام

طرح‌های اعلام شده دامی طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۴۹ هزار و ۱۷۵ طرح با مبلغی به میزان ۲۷ هزار و ۶۹ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده دامی به جهت تعداد ۳۴ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۲۹ درصد کل مبلغ است. استان کرمانشاه بیشترین طرح اعلام شده دامی و استان البرز کمترین طرح اعلام شده را داشته است. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۲۷ هزار و ۶۷۶ طرح با مبلغی به میزان ۱۲ هزار و ۵۲۷ میلیارد ریال است.

شیلات و آبزیان

طرح‌های اعلام شده شیلات و آبزیان طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۲ هزار و ۶۴۴ طرح با مبلغی به میزان ۲ هزار و ۱۲۲ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده شیلات و آبزیان به جهت تعداد ۱/۸ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۲/۴ درصد کل مبلغ است. استان آذربایجان غربی بیشترین طرح اعلام شده و استان هرمزگان کمترین طرح اعلام شده شیلات و آبزیان را داشته است. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش هزار و ۳۵۳ طرح با مبلغی به میزان ۸۹۳ میلیارد ریال است.

گلخانه

طرح‌های اعلام شده گلخانه طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۵ هزار و ۸۱ طرح با مبلغی به میزان ۷ هزار و ۴۳۳ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده از نظر تعداد ۳/۵ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۸/۱ درصد کل مبلغ است. استان اصفهان بیشترین طرح اعلام شده گلخانه را داشته و استان‌های سیستان و بلوچستان و ایلام هیچ طرح گلخانه‌ای اعلام نکردند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۲ هزار و ۴۳ طرح با مبلغی به میزان ۲ هزار و ۴۳۴ میلیارد ریال است.

صنایع وابسته کشاورزی

طرح‌های اعلام شده صنایع وابسته کشاورزی طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۳ هزار و ۱۰۱ طرح با مبلغی به میزان ۱۷ هزار و ۳۸۵ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده وابسته کشاورزی از نظر تعداد ۲/۲ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۱۹ درصد کل مبلغ است. استان خراسان رضوی بیشترین طرح اعلام شده صنایع وابسته کشاورزی و استان هرمزگان کمترین طرح اعلام شده صنایع وابسته کشاورزی را داشته‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش هزار و ۸۳۱ طرح با مبلغی به میزان ۵ هزار و ۴۹۳ میلیارد ریال است.

خدمات

طرح‌های اعلام شده خدماتی طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۳ هزار و ۳۶۷ طرح با مبلغی به میزان ۷۱۹ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده خدماتی به جهت تعداد ۲/۳ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۱/۹ درصد کل مبلغ است. استان سمنان بیشترین طرح اعلام شده خدماتی را داشته و استان‌های سیستان و بلوچستان، قزوین، قم و کهگیلویه و بویراحمد هیچ طرح اعلام شده خدماتی را اعلام نکرده‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش هزار و ۹۵۷ طرح با مبلغی به میزان ۶۹۰ میلیارد ریال است.

آب و خاک

طرح‌های اعلام شده آب و خاک طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۳ هزار و ۳۶۷ طرح با مبلغی به میزان ۱۱ هزار و ۳۹۴ میلیارد ریال اعتبار بوده است. آب و خاک از نظر تعداد ۷/۹ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۳/۶ درصد کل مبلغ است. استان یزد بیشترین طرح اعلام شده آب و خاک را داشته و استان‌های گیلان و سمنان هیچ طرح آب و خاکی را اعلام نکرده‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۶ هزار و ۱۱۸ طرح با مبلغی به میزان ۵۰۵ میلیارد ریال است.

زنبورداری و کرم ابریشم

طرح‌های اعلام شده زنبورداری و کرم ابریشم طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۹ هزار و ۲۲۸ طرح با مبلغی به میزان ۷۳۵ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده زنبورداری و کرم ابریشم به جهت تعداد ۶/۷ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۱/۹ درصد کل مبلغ است.

استان آذربایجان شرقی بیشترین طرح اعلام شده و استان هرمزگان کمترین طرح اعلام شده زنبورداری و کرم ابریشم را داشته‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۶ هزار و ۴۴۴ طرح با مبلغی به میزان هزار و ۹۲ میلیارد ریال است.

مکانیزاسیون

طرح‌های اعلام شده مکانیزاسیون طرح توسعه کشاورزی در کل کشور ۱۲ هزار و ۷۸۱ طرح با مبلغی به میزان ۴ هزار و ۱۸۴ میلیارد ریال اعتبار بوده است. طرح‌های اعلام شده مکانیزاسیون به جهت تعداد ۸/۹ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۴/۶ درصد کل مبلغ است. استان اردبیل بیشترین طرح اعلام شده مکانیزاسیون را داشته و استان‌های هرمزگان و سیستان و بلوچستان هیچ طرح مکانیزاسیونی را اعلام نکرده‌اند. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش ۷ هزار و ۳۹۰ طرح با مبلغی به میزان هزار و ۹۵۲ میلیارد ریال است.

سایر

سایر طرح‌های اعلام شده برای دریافت اعتبار از طرح توسعه کشاورزی که در یازده مورد فوق جای ندارند، در کل کشور ۲ هزار و ۱۴۸ طرح با مبلغی به میزان هزار و ۲۰۴ میلیارد ریال بوده است. سایر طرح‌ها از نظر تعداد ۱/۵ درصد کل طرح‌هاست و به لحاظ مبلغ ۱/۳ درصد کل مبلغ است. مجموع طرح‌های مصوب در این بخش هزار و ۳۲۴ طرح با مبلغی به میزان ۴۸۵ میلیارد ریال است.

بررسی چگونگی اجرای یکساله طرح توسعه کشاورزی در گفت‌وگو با عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی؛

یک طرح اقتصادی با تاثیرات مثبت اجتماعی

در اینکه طرح توسعه کشاورزی، کشاورزی را توسعه می‌دهد و سهم این بخش را در اقتصاد افزون می‌کند و جانی تازه به تولید ملی در بخش کشاورزی می‌دهد، شکی نیست. اما این طرح عاری از ابعاد و تاثیرات مثبت اجتماعی هم نبوده؛ که کمتر به آن پرداخته شده است. **حشمت‌اله نظری، عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی** در گفت‌وگویی ضمن واکاوی اجرای یکساله طرح توسعه کشاورزی، به ابعاد مثبت اجتماعی طرح نیز پرداخته است.

وارد شده است و اگر این طرح را با سه رکن اصلی تصور کنیم، بانک عامل یک رکن آن بود.

همانگونه که خود شما هم اشاره کردید، بارها در جلسات اجرایی طرح توسعه کشاورزی، شخص رئیس‌جمهور نسبت به عنوان «بانک‌های عامل» در اجرای طرح حساسیت نشان داده و عنوان کرده بود که طرح توسعه کشاورزی تنها یک بانک عامل خواهد داشت و آن بانک کشاورزی است. این تاکید ویژه، نگرانی‌ای را برای بانک ایجاد نکرد که در اجرا دچار مشکل شود؟

رئیس‌جمهور محترم نگاه ویژه‌ای به بانک کشاورزی داشته که به‌واسطه شناختی است که از بانک کشاورزی دارند؛ مجموعه همکاران بانک نیز نه تنها هیچ‌گاه نگرانی از حجم بالای کار به خود راه نداده و به‌گونه‌ای کار کرده‌اند که پاسخ این اعتماد را بدهند. از سوی دیگر مراجعه به عملکرد سال‌های گذشته بانک به‌خوبی عیان خواهد کرد که بانک کشاورزی، تجربه موفق شرکت در طرح‌های ملی را دارد و ما در گذشته در قالب دو طرح بزرگ در پروژه‌های ملی مشارکت داشته‌ایم و در ارتباط با طرح توسعه کشاورزی هم نگران نبودیم. کار هم برای همکاران بانک و به‌واسطه تجربه‌های قبلی، کار به نسبت راحتی بود. با این حال برای افزایش توان کیفی و کمی بانک، مشکلات و چالش‌های آیین‌نامه‌ای آن را در مرکز حل کرده‌ایم.

این افزایش توان کیفی و کمی که از آن یاد می‌کنید، بدون شک تابعی از عوامل متعدد بوده‌اند. آیا به‌صورت فایله‌بندی شده و موردی می‌توانید به مهم‌ترین اقدام‌هایی که در بانک برای افزایش توان

سال ۹۱، سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی نامگذاری شد. در همین سال نیز طرح توسعه کشاورزی به فاز عملیاتی وارد شده و به‌صورت حداکثری و با سقف توان اجرایی به کار خود ادامه داد. این هم‌زمانی را چگونه تبیین می‌کنید و چه تاثیری در بهبود عملکرد بانک در اجرای طرح داشته است؟

نگاهی کلان به مقوله اجرای طرح توسعه کشاورزی، مهر تأییدی بر عملکرد بانک در اجرای طرح می‌زند و شاید یکی از مهم‌ترین رموز موفقیت بانک در این هم‌زمانی نهفته باشد. چراکه امسال توسط مقام معظم رهبری، سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی نامگذاری شده و به اعتقاد بنده طرح توسعه کشاورزی مصداق واقعی این شعار است، زیرا عده‌ای با منابع داخلی به تولید ملی دست می‌زنند. البته از این مهم هم نباید غافل شد که انتخاب بانک کشاورزی به‌عنوان بانک عامل طرح از سوی رئیس‌جمهور، به‌دلیل شناختی بود که ایشان از توانایی‌های بانک دارند. بنابراین بانک کشاورزی به‌صورت مستقیم در اجرای طرح توسعه کشاورزی

برای شروع یک پرسش با نگاه کلان مطرح می‌کنیم. چرا طرح توسعه کشاورزی؟

محدودیت‌ها و مشکلات کشاورزی در ایران زیاد است. بارندگی در کل کشور برای کشاورزی مناسب نیست و کمتر از متوسط جهانی است. عمق خاک کشاورزی در کشور نسبت به سایر نقاط جهان کمتر است. متوسط عمق خاک کشاورزی در کشورهای با وضعیت مطلوب، ۲۳ سانتی‌متر بوده، اما این عمق در ایران کمتر از ۱۰ سانتی‌متر است. منابع طبیعی هم یکی از مسائلی است که باید به آن توجه جدی شود تا زمین از بین نرود و شهرها دچار نابه‌سامانی نشوند. وقوع پدیده‌هایی مثل گرد و غبار هم کشاورزی را تحت تاثیر قرار داده و به آن آسیب وارد کرده است. اما این‌ها، همه کشاورزی ایران نیست. کشاورزی در ایران پتانسیل‌های فراوانی نیز دارد که توجه به آنها می‌تواند سهم بالایی از اشتغال‌زایی و درآمد ملی و افزایش رفاه را در جامعه به همراه داشته باشد. طرح توسعه کشاورزی با تکیه بر شکوفای کردن همین ظرفیت‌های بالقوه کشاورزی به اجرا درآمد.

کیفی و کمی انجام‌شده، اشاره کنید؟

اگر بخواهیم از میان تمام اقدام‌هایی که در بانک به‌منظور چابک‌سازی سازمان و افزایش توان مجموعه انجام‌شده، اشاره کنیم؛ چند مورد بیش از بقیه به چشم می‌آیند که به ترتیب می‌توان به انتقال عملیات پرداخت اعتبارات خرد به خارج از شعبه به‌منظور کم کردن بار کاری شعبه، توجه ویژه به مشتریان خاص برای پاسخ‌گویی به نیاز آنها و توجه و برنامه‌ریزی برای استفاده بیشتر از قابلیت‌های شعب شهری اشاره کرد. توجه و برنامه‌ریزی برای استفاده بیشتر از قابلیت‌های شعب شهری می‌تواند ادامه‌دار بودن روند طرح توسعه کشاورزی را تضمین کند.

نقش شعب شهری در ادامه‌دار بودن طرح توسعه کشاورزی چگونه تحلیل و ارزیابی می‌شود؟ در نظام بانکی ایران، دولت و مسئولان دولتی انتظار داشته و هدف‌گذاری کرده‌اند که رشدی ۸ درصدی اتفاق

همواره مطرح می‌شد این بود که شاید حجم بالای تسهیلات اعطایی، آن هم در بازه زمانی کوتاه، کیفیت کار را با مشکل مواجه کرده و سرعت اجرا، سبب شود طرح‌هایی ناکارآمد از تسهیلات این طرح ملی بهره‌مند شوند. چنین نقدی را می‌پذیرید یا خیر؟

اینکه کارشناسان، فعالان و روزنامه‌نویسان و خبرنگاران نسبت به این موضوع حساسیت نشان می‌دهند، جای تقدیر و تشکر هم دارد، چراکه توجه منتقدان به این موضوع سبب شد، همکاران بانک با دقت بیشتری روند امور را دنبال کنند تا در نهایت به کیفیت مطلوب‌تری دست پیدا کنیم. اما در پاسخ به پرسش شما باید بگویم با اینکه اعتبارات طرح توسعه کشاورزی بسیار سهل و با کمترین سخت‌گیری به مشتریان و متقاضیان اعطا شد، اما بانک به هیچ‌وجه از طرح‌های مریض استقبال نکرد. همچنین طی تفاهم‌نامه‌ای با مسئولان جهاد کشاورزی، مقرر شد تنها با طرح‌هایی موافقت شود که توجیه اقتصادی داشته باشند. به طوری که متقاضی بتواند از محل درآمد طرح بازپرداخت را انجام دهد. حتی طرح‌های اشباع‌شده هم مورد موافقت قرار نگرفت.

دیگر دل‌مشغولی، پیش از آغاز طرح، مربوط به فعالان محیط‌زیست بود. چراکه بر این باور بودند، طرح توسعه کشاورزی، گسترش اراضی زیرکشت و در نهایت آسیب رساندن به منابع طبیعی را به دنبال دارد. شما به‌عنوان مسئولی که از نزدیک با طرح‌ها روبه‌رو بودید، چطور این مسئله را ارزیابی می‌کنید؟

در طرح توسعه کشاورزی برنامه‌ریزی‌ها پیش از اجرا و به‌صورت مدون انجام شد و طرح‌ها هم مورد تأیید کارشناسان قرار گرفت تا به هیچ‌وجه افزایش وسعت زمین‌های کشاورزی و زیرکشت بردن آنها به قیمت از دست رفتن منابع زیرزمینی و اراضی طبیعی تمام نشود. از سوی دیگر ترکیب جذب منابع اعتبارات طرح توسعه کشاورزی به خوبی نشانگر این موضوع است که حجم تسهیلات تأثیری روی افزایش زمین‌های زیر کشت نداشته است، چراکه عمده تسهیلات در بخش دام و طیور و صنایع تبدیلی کشاورزی جذب شده و تنها ۶ درصد منابع در بخش زراعت مصرف شده است.

باشد. این کارکرد طرح توسعه کشاورزی را چگونه تحلیل می‌کنید؟ این طرح بدون شک فارغ از تأثیرات مثبت و سازنده در توسعه کشاورزی، جنبه‌های اجتماعی خیلی مهمی هم دارد. به‌عنوان مثال هنگامی که شما برای چند جوان شغل ایجاد می‌کنید، بسیاری از مسائل اجتماعی حل می‌شود. به‌ویژه که این اشتغال‌زایی در روستاها و در جوامع کشاورزی انجام شود. در نتیجه این اشتغال‌زایی، جوانان امکان کسب درآمد سالم و مطلوب یافته و امید به زندگی در میان آنها افزایش پیدا می‌کند.

از سوی دیگر به‌واسطه رشد و توسعه فضای کسب‌وکار در شهرهای کوچک و روستاها، مهاجرت معکوس از کلان‌شهرها به سوی شهرهای کوچک و روستاها را تسریع می‌کند و در نهایت حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی در شهرهای بزرگ و مشکلات مبتلابه آن به حداقل ممکن کاهش پیدا می‌کند.

یکی از انتقادهایی که به طرح توسعه کشاورزی وارد بود و

پر شود. یا به‌عبارتی دیگر چه هنر و اندیشه‌ای باید خرج شود تا این تناقض و پارادوکس حل شود؟ شعب شهری و به‌طور ویژه شعب تهران بانک کشاورزی ایران برای پاسخ به این تناقض راه‌اندازی شدند. امروزه شعب تهران در راس برنامه‌ریزی‌ها و هدف‌گذاری‌های زمانی بانک کشاورزی برای تجهیز منابع قرار دارد و نگاهی به آمار و عملکردهای شعب تهران در بخش بازاریابی و تجهیز منابع گویای این واقعیت است که در انتخاب این بخش از شعب شهری برای تامین منابع و کسری‌ها بیراهه نرفته‌ایم، اما اقدام‌های انجام شده تا مرحله کنونی مکفی نیست. بنابراین با ادامه روند فعلی رشد باید راهکارها و اقدام‌های دیگری را نیز تدبیر کنیم.

گاهی شنیده شده که طرح توسعه کشاورزی فارغ از تأثیرات مثبت و سازنده در بخش کشاورزی، تأثیرات اجتماعی زیادی نیز در پی خواهد داشت. به‌عنوان مثال می‌تواند در کاهش بزه و جرم یا افزایش میل و امید به زندگی موثر

بیفتد. برای تحقق این رشد ۸ درصدی سالانه ۲۰۰ میلیارد دلار منابع نیاز است. از سوی دیگر در کشوری که اقتصادی بانک‌محور دارد، کل منابع مالی بانک‌ها و موسسات مالی در کشور به ۴۰۰ هزار میلیارد تومان نمی‌رسد. حال چنانچه منابع موجود را در کنار نیاز امروز مالی برای رشد ۸ درصدی قرار دهیم، تناقض امروز شبکه بانکی به روشنی عیان شده و قابل درک خواهد بود. از سوی دیگر و به‌عنوان مصداق ثانی در فضای موجود می‌توان به نیازهای صنعت، تجارت و کشاورزی اشاره کرد که بسیار بیشتر از توان شبکه بانکی است. در چنین شرایطی حل کردن این تناقض‌ها، هنر مدیران بانکی از صدر تا زیر به‌شمار می‌رود.

این تناقض‌ها در بانک کشاورزی نیز بسیار مشهود است. چنانکه بخش کشاورزی کشور سالانه بیش از ۲۰۰ هزار میلیارد ریال منابع نیاز داشته است این در حالی است که تمام توان بانک کشاورزی تنها ۱۱۰ هزار میلیارد ریال است. حال سوال اساسی این است که این تفاوت منابع و مصارف چگونه باید

بررسی زوایای طرح توسعه کشاورزی در گفت‌وگو با عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی؛

ایجاد ۱۲۷ هزار فرصت شغلی به واسطه اجرای طرح‌های توسعه کشاورزی

صندوق توسعه ملی که تشکیل شد، مهم‌ترین هدفش تبدیل درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز به درآمدها و زیرساخت‌های مولد، پایدار و ماندگار بود. بدون شک در راه حصول به این مهم، یکی از بزرگترین و توانمندترین پتانسیل‌های ایران، سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی است. از این رو مصوب شده بخشی از منابع صندوق به صورت ریالی و از طریق بانک کشاورزی به این بخش تزریق شود. **داور ماهیگار، عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی** در گفت‌وگویی مبسوط، به بررسی زوایای اجرای این طرح در سال گذشته، پرداخت که حاصل آن از نظر تان می‌گذرد.

تسهیلات طرح توسعه کشاورزی تا چه اندازه می‌تواند بر سطح معیشت جامعه کشاورزان موثر باشد؟

هزینه‌های سرمایه‌ای مصروف در زیربخش‌های مختلف کشاورزی سبب ایجاد ظرفیت‌های جدید در تولید شده و با تامین هزینه جاری مورد نیاز طرح‌ها، قطع به یقین زمینه لازم برای توسعه بخش و افزایش سطح اشتغال و ارتقای درآمد کشاورزان و تعالی زندگی آنها فراهم می‌شود.

آیا سازمان‌های موازی و همکار چون وزارت نیرو، جهاد کشاورزی و استانداری‌ها و... نهایت همکاری را با بانک کشاورزی در اجرای طرح داشته‌اند؟

همان‌طور که پیشتر اشاره شد، تمام اعضای دخیل در اجرای طرح توسعه کشاورزی، یار و همراه و همکار شدند که چنین موفقیت بزرگی در اجرای طرح توسعه کشاورزی حاصل شد. علاوه بر این در فضایی که برای توسعه کشاورزی کشور به‌وجود آمد، کارگروهی هم به ریاست شخص رئیس‌جمهور شکل گرفته بود که راهنمایی‌ها و تصمیمات اخذ شده در حرکت ستادهای اجرایی بسیار موثر و مفید واقع شد.

آیا تمهیدی اندیشیده شده است تا سرعت بالای اجرای طرح، کیفیت طرح را با مشکل مواجه نکرده یا سهل‌گیری در پرداخت منابع، اعتبارات را از بخش کشاورزی خارج نکند؟

به نکته بسیار مهمی اشاره کردید. برای پاسخ به این مورد اجازه می‌خواهم سه نکته اساسی را مطرح کنم. نکته اول اینکه دستورالعمل اجرایی شرایط و ضوابط اعطای تسهیلات از محل اعتبار صندوق توسعه ملی با امضای مدیرعامل بانک به مدیریت شعب بانک در استان‌ها منعکس شد. ایشان در نامه ارسالی به نکات بسیار حساسی اشاره داشته و توجه همکاران را به آن جلب کردند که مصرف صحیح اعتبار موصوف، دقت در انتخاب سرمایه‌گذاران و کارآفرینان، بررسی‌های فنی، مالی، اقتصادی و اشتغال‌زایی طرح‌ها و سرعت عمل لازم از جمله این نکات است. نکته دوم؛ بخشنامه ۸۲۳ اداره کل اعتبارات و هدایت سرمایه‌گذاری است که اعلام داشته تسهیلات یادشده باید به‌صورت نظارت شده و به تناسب پیشرفت فیزیکی طرح در طول دوران اجرا به مجری پرداخت شود. و نکته سوم، بازرسی‌های انجام شده توسط مراجع برون‌سازمانی درمورد طرح‌های توسعه کشاورزی در تعدادی از استان‌هاست و مبین این موضوع بوده که عملکرد شعب تابع

خود را در تامین تسهیلات مورد نیاز بخش کشاورزی و حفظ و ایجاد اشتغال در بخش موصوف بیش از پیش ایفا کند. متعاقب این مهم، دستورالعمل اجرایی شرایط و ضوابط اعطای تسهیلات در این خصوص تهیه و به‌منظور اجرا به تمام مدیریت‌های شعب بانک در استان‌ها منعکس شد.

سپس با یاری خدواند متعال و تلاش مثال‌زدنی همکاران و همراهی دیگر نهادها همچون جهاد کشاورزی و استانداری‌ها نتایج مطلوبی از اجرای طرح توسعه کشاورزی در سال ۹۱ حاصل شد. چنانکه کل اعتبار ابلاغی طرح تا پایان سال، ۴۷ هزار و ۱۵۶ میلیارد ریال بود که برای این اعتبار ۱۱۲ هزار و ۴۲۰ طرح به مبلغ ۶۰ هزار و ۵۷۰ میلیارد ریال معرفی شد و از میان طرح‌های معرفی شده، تعداد ۹۱ هزار و ۳۴۹ طرح به مبلغ ۴۴ هزار ۲۳۸ میلیارد ریال مصوب شد و تعداد ۲۰ هزار و ۹۴۴ طرح با مبلغ ۱۶ هزار و ۴۲۰ میلیارد ریال در دست بررسی است. یادآور می‌شود چنین دستاوردی در پیشینه تاریخی بانک کشاورزی کم‌نظیر بوده و قطعاً برگ زرینی به مجموعه افتخارات عملکردی بانک افزوده شده است.

اجرای این طرح در سال ۹۱ چه تاثیری بر کاهش بیکاری در جامعه به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم داشته است؟

تسهیلات پرداختی بانک از محل اعتبار مدنظر که به‌صورت سرمایه‌ای و جاری به بخش کشاورزی تزریق شد، به‌طور مستقیم و غیرمستقیم منجر به ایجاد فرصت‌های اشتغال در بخش کشاورزی شده و علاوه بر آن توسعه اشتغال در دیگر بخش‌های اقتصادی را هم به‌دنبال داشته است. در این راستا، بررسی‌های کارشناسی به‌عمل آمده نشان می‌دهد به‌واسطه مصرف اعتبار مورد اشاره، برای ۱۲۶ هزار ۴۸۷ نفر فرصت شغلی فراهم شده است.

برای شروع، مروری کلی بر روند اجرای طرح توسعه کشاورزی داشته باشید؟

صندوق توسعه ملی با هدف تبدیل بخشی از درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز و سایر فرآورده‌های آن به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع یادشده تشکیل شد. برای نیل به این هدف نیز، اعطای تسهیلات به تمام بنگاه‌های اقتصادی که توجیه فنی، مالی و اقتصادی داشته باشند در زمره مصارف منابع صندوق یادشده قرار گرفت.

بر اساس بند ۱۶ قانون بودجه سال ۹۰ کل کشور، به هیئت امنای صندوق توسعه ملی اجازه داده شد که ۱۰ درصد از منابع صندوق را برای پرداخت تسهیلات به بخش‌های غیردولتی در اختیار بانک کشاورزی یا صندوق حمایت از توسعه سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی قرار دهند تا به طرح‌های با توجیه فنی، اقتصادی و مالی در بخش کشاورزی و آب اختصاص یابد. در همین راستا، بانک کشاورزی نسبت به انعقاد قرارداد با صندوق توسعه ملی اقدام کرد تا با استفاده از منابع یادشده و تلفیق آن با منابع داخلی بانک، نقش محوری

منطبق بر دستورالعمل‌های ارسالی در این خصوص است و از اقدام‌های انجام شده، رضایت لازم را داشته‌اند. بنابر موارد و نکات مطرح شده، می‌توان چنین نتیجه گرفت که مدیریت‌ها و شعب نه سرعت را فدای دقت و نه دقت را فدای سرعت کرده‌اند. بلکه با اهتمام انجام شده، حداکثر بهره از امکانات فراهم شده به نفع توسعه بخش کشاورزی گرفته شده است.

براساس آمارها، بخش دام و طیور بیشترین استفاده را از منابع طرح داشته و زراعت در ردیف بخش‌هایی قرار گرفته که کمترین سهم را از اعتبارات طرح توسعه کشاورزی به‌خود اختصاص داده‌اند. این ترکیب‌بندی را چطور تفسیر و تبیین می‌کنید؟

تسهیلات مورد استفاده از محل اعتبار صندوق، فقط برای اجرای طرح‌ها در زیربخش‌های کشاورزی به شرح طرح‌های آب و خاک، طرح‌های مرتبط با دام و طیور، زراعت، باغبانی، گلخانه و سایر فعالیت‌های مجاز کشاورزی، مکانیزاسیون کشاورزی، شیلات و آبریان و صنایع تبدیلی کشاورزی قابل پرداخت بوده است. از سوی دیگر اولویت‌بخشی در هر استان و شهرستان نیز توسط کارگروه توسعه کشاورزی مناطق مشخص و به شعب بانک در قالب طرح معرفی شده‌اند؛ بنابراین اینکه کدام زیربخش کشاورزی بیشترین اعتبار را جذب کرده، ارتباطی با بانک ندارد. تنها آنچه در این خصوص بر مبنای دستورالعمل تنظیمی بر عهده بانک نهاده شده، بررسی اهلیت متقاضی، توجیه طرح، ارزیابی، تأیید یا رد طرح‌ها، نظارت بر اجرای طرح‌ها و قابلیت تامین منابع برای بازپرداخت تسهیلات به اتکای درآمد طرح است.

یکی از مشکلات بانک‌های دولتی، به‌طور معمول عدم وفاداری مشتریان این بانک‌هاست. آیا می‌پذیرید که بانک کشاورزی هم این مشکل را دارد؟ در صورت پذیرش، چه تمهیداتی برای عدم اتفاق این مشکل در این طرح اندیشیده‌اید؟

سابقه دیرین و درخشان ما در ارائه خدمات بانکی در بخش کشاورزی بر کسی پوشیده نیست. ما در رویای سبز خود افق‌های بلندمدتی داریم که در سایه تلاش و هماهنگی سازمانی و رعایت اصول اخلاقی و پایبندی به اخلاق حرفه‌ای در کار، قصد ارائه بهترین خدمات را برای حل مشکل مشتریان داریم. بنابراین نه تنها به تامین نیازها و خواسته‌های فعلی مشتریان خود توجه داریم

بلکه در جهت ایجاد رفاه و آسایش بلندمدت آنها هم در تلاشیم. این نکات بخشی از مواردی است که در چشم‌انداز و بیانیه ماموریت بانک به آن اشاره شده است و تنها هدفش تقویت و تعمیق ارتباط با مشتریان در جهت حفظ و ماندگاری آنهاست. در شرایط کنونی مستندات موجود گواهی می‌دهند که مشتریان بانک در حوزه کشاورزی افتخار ما هستند و در بانک کشاورزی حق آب و گل دارند. چنانکه استاد شهیدار هم در بیتی به آن اشاره کرده‌اند:

بانک‌ها را چه بسار از و برون مرز ولی

بانک ما مال کشاورز و درون مرزی بود

این نکات بیانگر آن است که آنان هرگز ما را تنها نمی‌گذارند. اما در این خصوص می‌توان به یک نکته نیز اعتراف کرد و آن جدایی مشتریانی است که نگرش کوتاه‌مدت دارند و همواره به دنبال منافع کوتاه‌مدت هستند. در این زمینه حوزه امور مشتریان، به منظور وفادارسازی تمام مشتریان در بخش‌های مختلف اقتصادی تمهیداتی اندیشیده که به‌واسطه توجه شعب به این تمهیدات، نه تنها هیچ کدام از مشتریان از جمع ما جدا نخواهند شد، بلکه مشتریان موجود، مشوق دیگر افراد می‌شوند که به جمع مشتریان بانک کشاورزی بپیوندند.

اجرای طرح توسعه کشاورزی، فارغ از تأثیری که روی بخش کشاورزی داشته، آیا تأثیر مثبتی هم روی تجهیز منابع مالی بانک داشته است؟

آنچه در قالب طرح توسعه کشاورزی به شعب بانک معرفی شده است، طرح‌ها و پروژه‌هایی هستند که ابتدا به ساکن شروع شده‌اند. چنین طرح‌هایی نیاز به دوره سازندگی و در ادامه دوره بهره‌برداری خواهند داشت. بنابراین طرح‌های موصوف در حال مصرف منابع هستند؛ اما پیش‌بینی می‌شود که در آینده مجریان این طرح‌ها، درآمد حاصل از طرح خود را در بانک کشاورزی تجمیع کرده که این رویه آینده خوبی را برای بخش تجهیز منابع بانک رقم خواهد زد.

روند اجرای طرح توسعه کشاورزی در استان‌ها با چه مشکلاتی مواجه بوده که رفع آنها می‌تواند در سال جاری و سال‌های آتی، اجرای طرح توسعه کشاورزی و طرح‌های مشابه را در شرایط بهتری قرار دهد؟

بر اساس بررسی‌های به‌عمل آمده، تمهیداتی نیاز بود تا سرعت عمل شعب در این خصوص فزونی یابد. مجموعه مسائل بر پایه مکاتبات انجام‌شده، تماس‌های حاصل شده و جلسات حضوری و گاه ویدئو کنفرانسی

احصاء و متعاقب آن به‌منظور تسهیل در امور تصمیماتی اتخاذ شد. این تصمیمات شامل افزایش حد نصاب ضمانتی شعب، اجازه پرداخت تسهیلات تا مبلغ ۳۰۰ میلیون ریال به‌صورت ضمانتی، اجازه پرداخت تسهیلات برای تعاونی‌ها تا ۳۰ درصد مبلغ تسهیلات به‌صورت ضمانتی، افزایش حد نصاب ارزیابی وثایق و برآورد اعتبار برای ارزیابان و کارشناسان شعب و مدیریت‌ها، افزایش ضریب توثیق منازل روستایی، امکان توثیق منازل روستایی برای افراد درجه یک خانوار روستایی در همان روستا، امکان توثیق اراضی زراعی و باغات برای اعطای تسهیلات به طرح‌های کشاورزی، امکان توثیق اسناد تک‌برگی در صورت همکاری ادارات ثبت شهرستان‌ها و امکان توثیق کارخانجات یا واحدهای تولیدی موجود با اخذ مجوز از ستاد مرکزی بود. با اقدام‌های موصوف، توفیق بیش از پیش در تصویب و متعاقب آن انعقاد قرارداد طرح‌ها حاصل شد. بدیهی است در ادامه نیز با شناخت مشکلات بعدی، تصمیمات دیگری به‌منظور تسریع در کار گرفته خواهد شد.

دلیل استقبال پایین تعاونی‌ها و تشکلهای بخش کشاورزی را از تسهیلات طرح توسعه کشاورزی چه می‌دانید؟

بر مبنای دستورالعمل ارسالی از سوی بانک طی بخش‌نامه ۸۲۳، اشخاص مجاز به استفاده از تسهیلات صندوق، تمام اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی بخش خصوصی که در بخش کشاورزی فعالیت می‌کنند، بوده است. حال آنکه شخصیت‌های حقوقی مورد اشاره به چه دلیل از طرح موصوف استقبال نکرده‌اند، موضوعی است که باید از آنان سوال کرد. از نظر بانک، متقاضیان تسهیلات از میان سرمایه‌گذاران و کارآفرینانی که اهلیت آنها مورد تأیید بانک بوده، انتخاب شده‌اند و بانک نقشی در معرفی شخصیت‌ها در قالب حقیقی و حقوقی نداشته است.

چنانچه نکته مهم دیگری در روند اجرای طرح توسعه کشاورزی دارید، بفرمایید؟

نخست اینکه سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی، سرمایه‌گذاری در ارزش‌هاست و معتقدیم اگر منابع بانکی در جای خود مصرف شود، می‌تواند فرصت‌های آینده را به امروز منتقل کند. و مورد دوم اینکه به‌واسطه این امکان، منابع تخصیصی به سرمایه‌های مولد تبدیل شده و نتیجه آن ایجاد ظرفیت بسیار گسترده برای توسعه کشور خواهد بود.

صندوق توسعه ملی با هدف تبدیل بخشی از درآمدهای حاصل از فروش نفت و گاز و سایر فرآورده‌های آن به ثروت‌های ماندگار، مولد و سرمایه‌های زاینده اقتصادی و نیز حفظ سهم نسل‌های آینده از منابع یادشده تشکیل شد. برای نیل به این هدف نیز، اعطای تسهیلات به تمام بنگاه‌های اقتصادی که توجیه فنی، مالی و اقتصادی دانسته باشند در زمره مصارف، منابع صندوق یادشده قرار گرفت

در گفت‌وگو با عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی مطرح شد:

تحقق ۸۳ درصدی طرح توسعه کشاورزی در پنج ماه

بدون شک بخش کشاورزی از دیر باز تا کنون نقش مهمی در اقتصاد این مرز و بوم داشته است. این بخش با تخصیص بیش از ۱۵ درصد تولید ملی یکی از نبض‌های مهم اقتصاد در کشور محسوب می‌شود. در ایران با توجه به داشتن موقعیت‌های متنوع اقلیمی، کشاورزی یک نیروی بالقوه اقتصادی محسوب می‌شود که در صورت برنامه‌ریزی علمی و توجه ویژه دولت و سازماندهی مناسب می‌تواند هم بخش عمده‌ای از مشکلات بیکاری امروز جامعه را حل کرده و هم یک منبع عظیم اقتصادی در سطح اقتصاد کلان کشور باشد.

با توجه به اهمیت این بخش و گذشت یک سال از اجرای طرح توسعه کشاورزی و تلاش بانک کشاورزی برای توسعه این بخش در کشور با **محمدحسن فروغی‌فر عضو هیئت مدیره بانک کشاورزی** به گفت‌وگو نشستیم.

آمدن جنب‌وجوش و امیدواری بسیار زیادی در حوزه کشاورزی شده است و همچنین تأثیرات بسیار خوب و موثری روی تولیدات بخش کشاورزی خواهد گذاشت و سبب ایجاد اشتغال در بخش کشاورزی خواهد شد که در واقع این مسائل هدف اصلی در اجرای این طرح است. از سوی دیگر با توجه به ارائه این خدمات به بخش خصوصی اجرای این طرح موجب رونق بخش خصوصی و بیشتر شدن سهم این بخش در اقتصاد کشور و توانمندی هر چه بیشتر کشاورزان

۸۳ درصد اهداف اولیه دست یابد که این امر نشانگر موفقیت در اجرای این طرح بوده است. در ابتدا مشکلاتی بر سر راه اجرای این طرح وجود داشت که از جمله این مشکلات می‌توان به شرایط دریافت اعتبارات از صندوق توسعه ملی اشاره کرد که در میان بانک‌های کشور تنها بانک کشاورزی را موظف به گذاشتن سهمی معادل اعتبارات دریافت شده از منابع بانک می‌کرد که البته این مشکل نیز با تلاش تمام کارکنان بانک مرتفع شد. بی‌شک اجرای این طرح سبب به‌وجود

نگاه شما نسبت به اجرای طرح توسعه کشاورزی در سال ۹۱ چیست؟ آیا بعد از گذشت حدود یک‌سال از اجرای این طرح، آن را موفق می‌دانید یا خیر؟

دید بانک کشاورزی به این طرح از ابتدا به‌عنوان یک فرصت بود و این طرح سال ۹۱ برای جذب منابعی که در سال ۹۰ تخصیص داده شده بود به اجرا در آمد. با توجه به اجرای این طرح در اواسط سال ۹۱ بانک توانست در مدت ۵ ماه به عملکردی معادل

ما خواهد شد. در نهایت اینگونه می‌توان جمع‌بندی کرد که این طرح بسیار طرح موثر و کار آمدی است.

بعد از شروع اجرای طرح، بانک با حجم بسیار بالایی از کار مواجه شد. چه برنامه‌ریزی سبب شد که بانک و کارکنان آن از عهده این کار بر آیند؟

در ابتدا باید گفت که اجرای این طرح موجب افزایش ۳۵ درصدی در عملیات اعتباری این بانک شد. برای اجرای درست و دقیق این طرح با توجه به افزایش ناگهانی کار در شعب، بانک یک برنامه‌ریزی که بر چهار محور تکیه داشت، انجام داد:

نخستین اقدام این بود که بانک به‌طور خاص برای اجرای این طرح مبادرت به تفویض اختیارات به شعب استان‌ها کرد و این اقدام موجب بالا آمدن سطح تصویب تسهیلات به‌طور عمومی شد.

در گام بعدی با توجه به تفاوت سهم استان‌ها در این طرح و همچنین شرایط مختلف آب‌وهوایی و فصل اشتغال کشاورزان در مناطق مختلف کشور، اقدام به سیال‌سازی نیروهای کار کرد. به این معنی که به شعب استان‌ها اجازه استفاده از نیروهای بازنشسته بانک و دعوت به همکاری از این نیروها در بخش‌های خاص - در صورت توانمندی - داده شد.

همچنین با وجود تفاوت‌های این طرح با سایر طرح‌ها و قراردادهای موجود در بانک، زیر بنای این طرح برای مدیریت پرداخت و اجرا بر اساس طرح‌های وجوه اداره شده پایه‌گذاری شد و این موضوع سبب شد، تصمیم‌گیری، نظارت و توزیع اعتبارات این طرح به خوبی اداره شود.

و مورد آخر اینکه بانک با کاهش فشار برای تجهیز منابع از روی شعبی که درگیری بیشتری در این طرح داشتند و همچنین با کاهش فشار روی مدیریت‌های درگیر با طرح و محول کردن این وظایف به شعب و مدیریت‌هایی که درگیری کمتری در این طرح داشتند سبب تسهیل در انجام این امر شد.

یکی از مشکلات بانک‌های دولتی معمولاً عدم وفاداری مشتریان این بانک‌هاست، آیا می‌پذیرید که بانک کشاورزی هم این مشکل را دارد یا خیر؟ در صورت پذیرش چه تمهیداتی برای عدم اتفاق این مشکل در این طرح اندیشیده‌اید؟

مشتریان این بانک که در بخش کشاورزی مشغول کارند به این بانک وفادار هستند و همیشه در تمام شرایط با این بانک همراه بوده‌اند؛ به این دلیل که بانک را متعلق به خود می‌دانند. اما در هر سیستم بانکی مشتریانی وجود دارند که نگرش کوتاه‌مدت داشته و به دنبال منافع کوتاه‌مدت هستند که بانک برای آنها نیز محصولات و راهکارهای ویژه‌ای دارد؛ از این‌رو بانک اتکای بلندمدت خود را به‌جز در شرایط خاص برای تجهیز منابع مالی بر این مشتریان استوار نمی‌کند. البته بانک به این مشتریان نیز حق می‌دهد چون این دسته از مشتریان با توجه به تفکرات اقتصادی خود تصمیم می‌گیرند. در نهایت بانک پیش‌بینی‌های اقتصادی و برنامه‌ریزی‌های مالی خود را بر اساس مشتریان وفادارش انجام می‌دهد و همین امر سبب شده که بانک

واریز می‌شود و به حساب شخص واریز نمی‌شود که بتوان آن را به‌عنوان منبعی برای تجهیز منابع استفاده کرد. اجرای این طرح موجب تقویت منابع بانک شده است اما نه به‌عنوان منبعی برای تجهیز منابع بانک. با این حال امیدواریم که این سرمایه در سیکل‌های بعدی چرخش مالی به‌عنوان منبعی برای تجهیز منابع بانک تبدیل شود.

آیا برنامه‌ای برای ادامه این طرح در سال آینده دارید یا خیر؟ توضیح دهید.

به عقیده من اقتصاد جهان در آینده به بخش کشاورزی تعلق دارد. با توجه به منابع رو به پایان در دنیا، آینده جهان به کشاورزی وابسته است و تقویت هر چه بیشتر این بخش موجب تقویت زیرساخت‌های اقتصادی کشور در آینده خواهد بود. با توجه به سودمند بودن

کشاورزی تا به امروز دچار مشکلات و نوسانات شدید مالی نشود.

اجرای این طرح علاوه بر تاثیر خود بر مشتریان آیا تاثیری روی تجهیز منابع مالی بانک کشاورزی داشته است یا خیر؟

این طرح تاثیر زیادی روی آمار و ارقام در بخش تجهیز منابع تا به امروز نداشته است به این دلیل که تازه شروع شده و خیلی از پروژه‌های این طرح به مرحله اجرایی نرسیده است. بنابراین در حال حاضر بانک فقط پول پرداخت می‌کند و این مبالغ باید در چرخه اقتصادی قرار بگیرند تا بازگشت سرمایه و سود داشته باشد. دلیل دیگر این است که این پول‌ها به حساب بانک نزد بانک مرکزی

این طرح در رونق کشاورزی کشور در بخش خصوصی و همچنین بالا بردن توان اقتصادی کشاورزان و به موازات آن توان اقتصادی کشور و ایجاد موقعیت‌های شغلی متعدد، بانک قصد ادامه اجرای این طرح در سال‌های آینده را دارد.

در پایان اگر نکته‌ای باقی مانده که ذکر آن ضروری است، بفرمایید. باید تشکر کنم از پرسنل صدیق و کوشای بانک کشاورزی که با وجود تمام مشکلات و به‌طور خستگی‌ناپذیر، باز هم با تمام وجود به این بانک خدمت می‌کنند و این بانک را در راه رسیدن به اهداف یاری می‌دهند. بی‌شک بدون وجود این عزیزان هیچ‌یک از موفقیت‌های امروز بانک کشاورزی محقق نمی‌شد.

در ابتدا مشکلاتی سر راه اجرای این طرح وجود داشت که از جمله این مشکلات می‌توان به شرایط دریافت اعتبارات از صندوق توسعه ملی اشاره کرد که در میان بانک‌های کشور تنها بانک کشاورزی را موظف به گذاشتن سهمی معادل اعتبارات دریافت شده از منابع بانک می‌کرد که البته این مشکل نیز با تلاش تمام کارکنان بانک مرتفع شد

روند اجرایی طرح توسعه کشاورزی در گفت‌وگو با مدیر امور اعتبارات و وصول مطالبات

یک شروع خوب

طرحی که حدود یک سال پیش، منتقدانش کم نبودند؛ امروزه همراهان بسیاری دارد که به واسطه عملکرد جهادی بانک کشاورزی، مخالفانش به منتقد و منتقدانش به همراهانی صمیمی بدل شده‌اند. یک سال از اجرای طرح توسعه کشاورزی گذشت تا آنان بیرون گود نشسته و رای به لنگ کردن می‌دادند، دریابند به میانه گود آمدن چندان هم آسان نیست. آری؛ مجریان طرح توسعه کشاورزی با محوریت بانک کشاورزی، سال ۹۱ را به‌گونه‌ای کار کردند تا طرح توسعه کشاورزی در زمره اقدام‌های ماندگار دولت چون مسکن مهر قرار گیرد. دکتر خسرو شاهرودی، مدیر امور اعتبارات و وصول مطالبات بانک کشاورزی در گفت‌وگویی به عملکرد بانک در اجرای طرح پرداخته است. بخوانید.

بانک تامین منابع شده بود و اکنون نیاز به اعتبارات حمایتی و تکمیلی داشت. در این طرح بر شناخت اهلیت مشتری اهتمام جدی ورزیده شده، اما پس از کشف اهلیت داشتن مشتری، سعی شده اعتبارات با کمترین و سهل‌ترین وثایق پرداخت شود. از سوی دیگر با توجه به دقتی که همکاران در تکمیل پرونده مشتریان و ارائه تسهیلات به خرج داده‌اند تاکنون مورد مشکل داری مشاهده نشده است. اما تنها یک مورد وجود دارد و آن افزایش قیمت‌هاست. افزایش قیمت‌ها که طی یک سال گذشته اتفاق افتاده، ممکن است اجرای برخی از طرح‌ها را با مشکل مواجه کند که برای این چالش هم تمهیدی اندیشیده شده تا در روند ادامه کار، از منابع داخلی بانک یا سایر منابع تسهیلات و اعتبارات حمایتی به طرح‌ها پرداخت شود.

اعتبارات طرح توسعه کشاورزی بیشتر به کدام زیربخش‌های تعلق گرفته است؟

مجموع اعتبارات طرح توسعه کشاورزی به ترتیب ۱/۸ درصد در بخش زراعت، ۶/۸ درصد در بخش باغداری، ۳۲/۱ درصد در بخش دام، ۲۲ درصد در طیور، ۲/۴ درصد در بخش شیلات و آبزیان، ۶/۵ درصد در بخش گلخانه، ۱۲/۴ درصد در بخش صنایع وابسته به کشاورزی، ۳/۱ درصد در زنبورداری و کرم ابریشم، ۱/۸ درصد در بخش خدمات، ۴/۳ درصد در بخش آب و خاک و ۵/۶ درصد در بخش مکانیزاسیون جذب شده است.

بر اساس آمارها، بخش دام و طیور بیشترین استفاده را از منابع طرح داشته و زراعت در ردیف بخش‌هایی قرار گرفته که کمترین سهم را از اعتبارات طرح توسعه کشاورزی به‌خود اختصاص داده‌اند. این ترکیب‌بندی را چطور تفسیر و تبیین می‌کنید؟

با توجه به اینکه تامین مواد پروتئینی از نیازهای عمده غذایی جامعه است و بازار قابل توجهی هم دارد، راه‌اندازی و تکمیل و توسعه واحدهای تولید دام و طیور و شیلات از سوی جامعه کشاورزی با استقبال بیشتری مواجه شده است. از سوی دیگر می‌توان این طرح‌ها را در زمره طرح‌های زودبازده قرار داد که در کوتاه‌ترین زمان ممکن به درآمدزایی و سودآوری می‌رسند. همچنین با توجه به اینکه در بخش دام و طیور، همچون بخش زراعت و باغداری نیاز چندانی به منابع آبی جدید وجود نداشته، کشاورزان اقبال زیادی نسبت به این بخش نشان داده‌اند.

متقاضی ۱۰ درصد در نظر گرفته شد که این ۱۰ درصد هم در چند مرحله و همراه با پرداخت اقساط تسهیلات از سوی بانک تامین شود یا اینکه اسناد تک‌برگی روستایی نیز به‌عنوان وثایق پذیرفته شد. در مجموع می‌توان گفت که امور مربوط به‌نحوی انجام شده که تا تاریخ ۳ اسفندماه ۱۳۹۱ حدود ۸۲ درصد منابع از سوی بخش کشاورزی جذب شد. این ۸۲ درصد کل منابع به مبلغ ۳۸ هزار و ۶۹۱ میلیارد ریال بوده و به ۸۰ هزار و ۸۳ طرح اختصاص یافته است. تاکنون ۱۴ استان هم ۱۰۰ درصد منابعی که برای آنها در نظر گرفته شده بود را جذب کرده‌اند. به غیر از یکی دو استان که به‌دلیل شرایط اقلیمی در جذب منابع مشکل داشته‌اند، قریب به اتفاق استان‌های کشور، جذب بالای ۵۰ درصد اعتبارات را در سال ۹۱ تجربه کردند. همچنین بر اساس برنامه‌ریزی‌ها و زمان‌بندی‌های انجام شده، امیدواریم تا پایان سال ۹۱ اعتبارات جذب شده به ۹۰ درصد کل اعتبارات طرح توسعه کشاورزی بالغ شود.

آیا تضمین یا تمهیدی اندیشیده شده است تا این سرعت بالای اجرای طرح، کیفیت طرح را با مشکل مواجه نکند یا سهل‌گیری در پرداخت منابع، اعتبارات را از بخش کشاورزی خارج نکند؟

عمده اعتبارات و منابع طرح توسعه کشاورزی به طرح‌هایی پرداخته شده است که از سوی کارگروه‌های استانی به بانک معرفی شده‌اند. بنابراین طرح‌های قابل اتکایی بوده‌اند که توجیه اقتصادی آنها مورد بررسی قرار گرفته و سپس به بانک معرفی شده‌اند. بخش دیگری از طرح‌ها هم طرح‌هایی بوده است که پیشتر از سوی

مصوبه هیئت وزیران انجام شد. وزارت نیرو، وزارت کار، سازمان جهاد کشاورزی و بانک کشاورزی کارگروهی را به ریاست شخص رئیس‌جمهور تشکیل دادند تا تخصیص منابع و اعتبارات را بر عهده گیرند و بانک کشاورزی هم به‌عنوان مجری اصلی اجرای طرح و توزیع تسهیلات معین شد. تسهیلات طرح توسعه کشاورزی هم با اولویت‌ها و اهدافی چون اشتغال‌زایی بیشتر، افزایش سطح رفاه جوامع کشاورزی، توسعه کیفی بخش کشاورزی و زیر کشت رفتن زمین‌های بیشتر اعطا شد. از سوی دیگر بر اساس تصمیم کارگروه، قرار بر این شد که تسهیلات طرح توسعه کشاورزی به طرح‌های خیلی بزرگ اختصاص نیافته و این اعتبارات تنها تا سقف یک میلیارد و ۲۵۰ میلیون تومان اعطا شود. در روند اعطای تسهیلات هم سعی بر این بود که سهل‌ترین شیوه‌ها به کار گرفته شود تا منابع به‌صورت حداکثری از سوی بخش کشاورزی جذب شود. به‌عنوان مثال آورده

کمی بیشتر از یک سال پیش بود که اجرای طرح توسعه کشاورزی با تاکید ویژه شخص رئیس‌جمهور به بانک کشاورزی واگذار شد. در این بازه زمانی چه گذشت که کمتر کسی را می‌توان یافت که بر عملکرد بانک در اجرای این طرح مهر تأیید نزند؟ بانک کشاورزی مصوبه‌ای را از سوی هیئت وزیران مبنی بر دریافت منابعی از صندوق توسعه ملی اخذ کرد و بر اساس مصوبه مجلس شورای اسلامی مقرر شد که به‌طور استثنای این بانک منابع صندوق توسعه ملی را به‌صورت ریالی دریافت کند. بنابراین منابعی از صندوق توسعه ملی در پایان سال ۹۰ به حساب بانک کشاورزی واریز شد تا بر اساس مجموع منابعی که ۵۵ درصد آن سهم صندوق توسعه ملی بوده و ۴۵ درصد آن از منابع داخلی بانک تامین شد، ۴۷ هزار و ۱۵۶ میلیارد ریال اعتبار در کشور تخصیص پیدا کند. توزیع استانی این مبلغ هم بر اساس

به‌طور کلی این استدلال پذیرفتنی است، اما نباید از نظر دور داشت که میزان مراجعه تشکل‌ها برای استفاده از منابع و اعتبارات طرح در سطح بسیار پایینی قرار داشت. حتی در شرایطی که برای اعطای تسهیلات به تعاونی‌ها سهل‌گیری‌ها بیشتر بوده و سقف تسهیلات هم بسیار بالاتر بود، اما باز هم با استقبال پایین تعاونی‌ها روبه‌رو بودیم و اکثریت مشتریان تمایل به استفاده از منابع طرح به‌صورت انفرادی داشتند. با این حال، بانک کشاورزی همیشه برنامه و تسهیلات ویژه‌ای را برای تعاونی‌ها و تشکل‌های کشاورزی داشته و دارد؛ حال ممکن است که منابع در نظر گرفته شده برای طرح توسعه کشاورزی رو به اتمام باشد، اما بانک همواره این آمادگی را دارد که از محل منابع داخلی خود، از تشکل‌ها حمایت حداکثری و قابل قبول داشته باشد.

از دیگر اهداف اولیه و چشمگیر طرح توسعه کشاورزی، جنبه اشتغال‌زایی و کاهش بیکاری طرح بود، آیا هم‌زمان با تهیه و تدوین آمارهای تسهیلات پرداختی، آماری هم از اشتغال‌زایی طرح استخراج شده است؟

نه تنها در مورد تسهیلاتی که در طرح توسعه کشاورزی پرداخت شد، بلکه تمام طرح‌هایی که متقاضی دریافت منابع از بانک کشاورزی هستند، باید دفترچه طرح داشته باشند که این دفترچه حاوی اطلاعات جامع اولیه در مورد طرح است. یکی از مواردی هم که در دفترچه طرح ذکر می‌شود، میزان نیروی کاری است که در طرح‌ها به کار گرفته می‌شود. بر این اساس به صراحت می‌توان گفت به‌واسطه منابعی که در طرح توسعه کشاورزی پرداخت شد، به‌طور مستقیم برای بیش از ۱۲۰ هزار نفر اشتغال‌زایی شد.

در پایان چنانچه نکته ناگفته‌ای در این بخش وجود دارد و بیان آن ضرورت دارد، بفرمایید؟

اعتبارات و منابعی که در طرح توسعه کشاورزی در اختیار بانک قرار گرفت و اقدام ضربتی بانک در اختصاص این منابع به زیربخش‌های موردنظر، بار دیگر توانایی‌های کیفی مجموعه همکاران بانک کشاورزی را به منصفه ظهور گذاشت. چراکه بانک کشاورزی نشان داد ضمن شناخت نیاز مشتریان جامعه کشاورزی و پاسخ به آنها، توان برقراری یک تعامل سازنده و مشرثمر را با دیگر نهادهای اجرایی کشور چون استانداری‌ها، جهادهای کشاورزی، وزارت نیرو، ثبت و دیگر نهادهای تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز در سطح کلان را دارد.

بالاتر از تعاونی‌ها بوده است.

با توجه به اینکه کسب‌وکارهای بزرگ در بلندمدت، راندمان و بهره‌وری بیشتری خواهند داشت، آیا بهتر نبود تاکنون تمرکز بیشتری می‌شد تا ضمن تشویق کشاورزان به فعالیت در قالب تشکل، هم ماندگاری واحدها تضمین بیشتری پیدا می‌کرد و هم در بازه زمانی طولانی، بهره‌وری مجموعه‌ها بالاتر می‌رفت تا اینکه حجم بالایی از تسهیلات خرد پرداخت شود؟

فراهم کرد و در هر زمان از اجرای طرح هم که ستادهای اجرایی طرح توسعه کشاورزی، با مراجعه تشکل‌ها و تعاونی‌ها مواجه شدند، بیشترین اقبال را نسبت به ایشان نشان دادند. اما با این حال تعداد تعاونی‌ها محدود بود، چراکه از یک سو سقف تسهیلات پرداختی محدود بوده و از سوی دیگر بازه زمانی یک‌ساله برای شکل‌گیری و رشد یک تشکل جدید، زمان محدودی است. در نتیجه می‌توان گفت میزان استفاده اشخاص حقیقی و حقوقی از منابع طرح توسعه کشاورزی بسیار بیشتر و

یکی از مواردی که در شروع و ابتدای اجرای طرح مطرح بود، برنامه‌ریزی برای تعاونی‌ها و تشکل‌های کشاورزی بود. حال که طرح توسعه کشاورزی سال اول اجرا را پشت سر گذاشته، بفرمایید استقبال تعاونی‌ها و تشکل‌ها در استفاده از منابع و اعتبارات طرح توسعه کشاورزی در چه حدی بوده است؟

بانک کشاورزی بستر مطلوب را برای استفاده تعاونی‌ها از طرح توسعه کشاورزی

تغییرات ساختاری برای اجرای بهینه طرح توسعه کشاورزی در گفت‌وگو با رئیس اداره کل سازمان و بهبود فرآیندها؛

قدرت تغییر

در استان چهارمحال و بختیاری در منطقه کوهرنگ، یکی از سرچشمه‌های رود پرابهت کارون با حجمی خیره‌کننده‌ای از آب، از دل زردکوه باشکوه بیرون می‌زند. مقدار عظیمی آب شفاف که پس از عبور از شکاف‌های زردکوه در این نقطه آفتابی می‌شود، تقریباً بلافاصله از طریق آبشاری به ارتفاع بیش از ۳۰ متر به عمق دره سقوط می‌کند و با تلاطمی هراس‌آور می‌رود تا یکی از اجزای کارون را بسازد. بازدیدکنندگان نادر این نقطه از ایران، در نزدیکی خروجی بادشده چاهی با دیواره بتنی مشاهده می‌کنند به قطر تقریباً ۸ متر که انتهای آن را به زحمت می‌توان مشاهده کرد. نقشه مهندسان این است که سرچشمه موصوف کارون را چند ده متر در همان نقطه منحرف کرده به داخل کانالی عظیم هدایت کنند. در انتهای کانال عمودی، مسیری طولانی به صورت افقی

قرار دارد که از زیرکوه‌ها می‌گذرد و آب این سرچشمه کارون را به سرچشمه زاینده‌رود (که تونل قدیمی دیگری موسوم به تونل کوهرنگ است) می‌افزاید. این تغییر مسیر به آبادانی استان چهارمحال و بختیاری و سپس استان اصفهان می‌انجامد، به جای آنکه آب زردکوه از طریق کارون به خلیج فارس برود و در ریگزارهای خوزستان کاری از آن برنیاید. قدرت این تغییر را فقط در سرسبزی بی‌پایان استان‌های چهارمحال و بختیاری و اصفهان می‌توان پی‌جویی کرد. اراده‌ای که خیال ایجاد یک مسیر مصنوعی انتقال آب آن سوی زاگرس به این سوی آن را به واقعیت عینی تبدیل می‌کند، خود تبلوری از قدرت تغییر و دستاوردهایی است که می‌توان با اصلاح مسیر به آنها دست یافت. اعمال اراده انسانی (اعم از مدیر سیاست‌گذار و مهندس مجری) در مسیر درست به تغییرات توسعه‌ای و به دنبال آن انکشاف اقتصادی و دستاوردهایش می‌انجامد. دستیابی به چنین موقعیتی را زمانی می‌توان شاهد بود که از بلندی کوه یا صعوبت کار وحشت نکرد و از اینکه نمی‌توان به نتایج صددرصد مثبت اطمینان داشت هراسی به دل راه نداد. نفس تغییر، مشخص بودن مسیری است که پیمایش آن مفید است و کاملاً مشخص نبودن میزانی از هدف که به آن می‌رسیم. همه پدیده‌های زنده (چه یک رود جست‌وجوگر مسیرهای سراسیمه باشد چه یک ساختار اداری در حال فعالیت) در حال تغییرند. پیکره زنده اما ایستا وجود ندارد. هر ساختاری در طول زمان تحولات بطنی می‌یابد و از طرح اولیه خود دور می‌شود. تمایز بشر با سایر پدیده‌های زنده طبیعت این است که مهندسی خود را هدفمند می‌کند و تغییر مطلوب را با قدرت انجام می‌دهد تا شاهد قدرت تغییر در بهینه شدن نتایج یا بهبود کارکردها باشد. فرقی نمی‌کند: بالاتر رفتن بهره‌وری آب یک رود یا بهبود کارکرد یک ساختار سازمانی در بانک کشاورزی.

صادق نوری، رئیس اداره سازمان و بهبود فرآیندهای بانک کشاورزی در گفت‌وگوی پیش‌رو به بررسی زوایای تغییرات ساختاری بانک به‌منظور اجرای بهینه طرح توسعه کشاورزی پرداخته است.

و برنامه‌های بانک شدت و ضعف پیدا می‌کند. به‌عنوان نمونه اداره سازمان و بهبود فرآیندها در بانک کشاورزی همواره به‌منظور ارتقای کیفیت انجام کار به دنبال روش‌های بهتر و بهینه‌تر است و به محض دستیابی به نتیجه و راهکار مثمرتر، از طریق مدیریت آن، راهکارها و تغییرات را به بدنه بانک تزریق می‌کند. اما در دوره‌های زمانی مختلف ممکن است ضرورت‌هایی ایجاد شود که این تغییرات سرعت بیشتر و دامنه بزرگتری پیدا کند؛ چنانکه طرح توسعه کشاورزی این ضرورت را ایجاد کرد که تغییراتی ساختاری در ستاد و شعب بانک کشاورزی ایجاد شود تا طرح در زمان‌بندی از پیش تعیین شده و با بهترین کیفیت ممکن عملیاتی شود.

تغییراتی که به‌منظور بهبود عملکرد بانک در اجرای طرح توسعه کشاورزی انجام شده، شامل چه مواردی بود؟

به‌منظور اجرای بهینه سیاست‌های طرح توسعه کشاورزی و واگذاری منابع و اعتبارات صندوق توسعه ملی به کشاورزان چند استراتژی در بانک در نظر گرفته شده که به این روند کمک خواهد کرد. از جمله این استراتژی‌ها انتقال پرداخت اعتبارات خرد به خارج از شعبه است؛ در این روش مراحل آماده‌سازی پرونده متقاضیان اعتبارات خرد به خارج از شعبه و بخش خصوصی واگذار می‌شود و متقاضیان این اعتبارات تنها در مرحله آخر دریافت اعتبارات به شعبه مراجعه می‌کردند. در نتیجه این استراتژی، فضای شعبه خلوت شده و این فرصت برای همکاران بانک ایجاد می‌شود تا وقت بیشتری برای متقاضیان اعتبارات طرح توسعه کشاورزی بگذارند. از سوی دیگر توجه بیشتر به قابلیت‌های شعب شهری و همچنین ارائه سرویس‌های خاص به مشتریان مهم در قالب طرح‌هایی چون بانکداری اختصاصی یا بانکداری شرکتی، استراتژی‌هایی هستند که روند اجرای طرح توسعه کشاورزی را سرعت می‌بخشند. در این راستا استفاده بیشتر از کارشناسان کشاورزی بانک نیز در دستور کار قرار گرفتند. به این ترتیب که کارشناسان کشاورزی، توجیه فنی، مالی و اقتصادی طرح را بررسی کرده و مشتری را به سمت طرح‌های سودآور و با بازده اقتصادی هدایت می‌کردند.

آیا این تعداد کارشناس کشاورزی در بانک وجود دارد که این حجم طرح‌ها را بررسی کرده و در کوتاه‌ترین زمان ممکن در مورد آن نظر دهند؟

برای رسیدن به این مقصود و هدف،

کرد که اداره سازمان و بهبود فرآیندها با ساده‌سازی فرم‌ها و کوتاه کردن مراحل انجام کار سعی در بالا بردن سرعت، دقت و کیفیت در انجام امور را دارد. در نتیجه این تغییرات ساختاری می‌تواند سازمان را با چابکی و کیفیت بیشتر و بهتر به پیش برد که از این کیفی شدن و تسریع امور می‌توان به‌عنوان ضرورت تغییر در سازمان نام برد.

تغییرات ساختاری که از آن نام بردید با توجه به نیازهای جدید سازمان انجام می‌شود یا به‌صورت یک روند مداوم برای بهبود عملکرد، در سازمان ساری و جاری است؟

تغییر به‌عنوان یک نهاده پیشرفت به‌صورت مداوم در سازمان جاری است؛ اما این تغییرات بسته به شرایط زمانی

اینکه بانک توانست طی زمان‌بندی از پیش تعیین شده، طرح توسعه کشاورزی را عملیاتی و اجرایی کند، معلول تغییراتی بود که در ساختار خود ایجاد کرد تا بتواند امور مربوط به این طرح بزرگ را با کیفیت بیشتر و البته سرعت و چابکی پیش ببرد. برای مقدمه بفرمایید تغییرات ساختاری در یک سازمان چیست و اجرای آن چه ضرورتی دارد؟

اداره سازمان و بهبود فرآیندها چه در بانک کشاورزی و چه در هر سازمان دیگری مسئولیت بهبود عملیات و گردش کار سازمان را بر عهده دارد. مهم‌ترین بخش بهبود فرآیندهای یک سازمان هم ساده‌سازی و تسهیل روش‌های انجام کار است. از این رو می‌توان این‌طور تعبیر

تقویت قطب‌های کارشناسی بانک در دستور کار قرار گرفت و با توجه به کمبود کارشناس در بانک، سیاستی اتخاذ شد تا از همکاران بانک که در بخش‌های دیگر بانک مشغول بوده و تحصیلات کشاورزی داشتند، استفاده شود. برای این بار انگیزه‌هایی برای افراد ایجاد شد تا کماکان استراتژی اصلی که همان اجرای سریع و باکیفیت طرح توسعه کشاورزی بود، به بهترین شکل ممکن عملیاتی شود.

از دیگر اقدام‌هایی که روند انجام کار و اعطای تسهیلات در هر بانک یا موسسه مالی را کند می‌کند، پیچیدگی‌ها و بروکراسی در فرآیندهاست. آیا بانک کشاورزی در روند اجرای طرح توسعه کشاورزی با چنین مشکلی مواجه بود یا خیر؟
به موضوع مهمی اشاره کردید چرا که روند واگذاری اعتبارات در بانک هم با چنین مشکلی مواجه بود. از مصادیق این مورد هم می‌توان به موضوع فرم‌ها اشاره کرد. به‌عنوان مثال در بانک حدود ۲۱۰ فرم برای امور مختلف اعتباری وجود داشت که طی دو مرحله، ابتدا تعداد این فرم‌ها را به ۱۴۰ فرم کاهش داده و سپس پرسش‌های زائد فرم‌ها حذف و فرم‌ها را ساده‌سازی و کوتاه کردیم. در نتیجه این اقدام‌ها، روند بروکراسی اداری کوتاه و زمان کمتری برای اعطای اعتبارات به مشتری خرج می‌شود.

تغییرات ساختاری در بانک باید از شعبه شروع شود یا از ستاد و مدیریت‌ها؟

دیدگاهی که پیش از این در بانک وجود داشت، این بود که با توجه به اینکه شعب در خط مقدم ارتباط با مشتری و مخاطب هستند، تغییرات باید از شعبه شروع شود تا نسبت به مزایا و معایب آن آگاهی یافته و نسبت به رفع و تقویت آنها اقدام کرد. این در حالی بود که آغاز تغییرات بانک از شعبه همواره با یک چالش بزرگ مواجه است و آن کوتاه‌مدت و گذرا بودن آن است. تغییراتی که از شعبه آغاز می‌شود، معمولاً نمی‌توانست مدیریت‌ها را با خود همراه کند و در نهایت پس از مدت کوتاهی فراموش می‌شد. بنابراین برای اجرای تغییرات ساختاری در طرح توسعه کشاورزی، تغییرات را از ستاد و مدیریت‌ها آغاز کردیم و سپس تغییراتی که مورد تأیید مدیران بخش‌ها بود به شعب رسید. نتیجه این پروسه هم هماهنگی حداکثری میان شعب و ستاد در اجرای برنامه‌های جدید شد.

عمده کاری که اداره سازمان و بهبود فرآیندها چه در بانک کشاورزی و چه در هر سازمان دیگری انجام می‌دهد، تغییر است و نفس تغییر

هم همواره با مخالفت‌هایی روبه‌رو بوده است. برای اینکه مجموعه سازمان با تغییراتی چنین گسترده و در بازه زمانی کوتاه همراه شوند، چه کردید؟

مقاومت در برابر تغییر، بخش لاینفک تغییر است؛ بنابراین ارائه راهکارها و برنامه‌هایی برای همراه کردن مجموعه با تغییرات، ناگزیر است. نخستین اقدامی که در این راستا و در جهت کاهش مقاومت باید انجام شود، درگیر کردن بدنه اجرایی سازمان با تغییر است. به‌عبارت دیگر تبدیل عناصری که خود باید تغییر کنند به عوامل اجرایی تغییر، ضروری است. چنانکه در بانک این اتفاق افتاد و به‌نحوی تمام همکاران را با موضوع تغییر همراه کرده و رای و نظر ایشان را در کلیت مفهوم تغییر دخیل و سهیم کردیم. اقدام دیگر در این جهت، فرهنگ‌سازی به‌منظور تغییر است؛ این فرهنگ‌سازی هم با تکرار و مداومت حاصل می‌شود. مجموعه مدیران بانک و البته روابط‌عمومی نقش پررنگی در ایجاد فرهنگ تغییر در بانک ایفا کردند. چنانکه چند همایش به‌منظور آماده‌سازی سازمان برای اجرای طرح توسعه کشاورزی برگزار شد، مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره همواره در سخنرانی‌های خود بر لزوم اجرای بهینه طرح توسعه کشاورزی تأکید کردند و در نهایت روابط‌عمومی در نشریات و ویژه‌نامه‌هایی که به این منظور تهیه شد، سازمان را با فرهنگ تغییر برای اجرای طرح توسعه کشاورزی همراه کرد.

پایه فکری و مطالعاتی که اجرای تغییرات سازمانی بر مبنای آن استوار شد، شامل چه مواردی بود و در طراحی بنیان تئوری تغییر ساختاری در بانک، از چه تجربیات داخلی و خارجی کمک گرفته شده است؟

پرسش بسیار به‌جایی را مطرح کردید، چراکه بنده باید صحبت‌هایم در مورد تغییرات ساختاری در سازمان را از همین مورد آغاز می‌کردم. کارکرد اداره سازمان و بهبود روش‌ها و فرآیندها یک روند مستمر و ادامه‌داری است که هر روز باید نو شود. از این‌رو، اگر تنها یک روز از تغییر و نو شوندگی دست بکشیم، بدون شک خللی بزرگ به کارکرد ماهوی اداره وارد شده است. بنابراین و با توجه به این نیاز، تحقیق و مطالعه و یافتن تجربیات و روش‌های جدید، جزئی لاینفک از فعالیت اداره سازمان و بهبود روش‌ها و فرآیندهاست. حال به‌منظور یافتن روش‌هایی کارآمد برای اجرای طرح توسعه کشاورزی، بیش از

۲۰ بانک خارجی و ۱۰ بانک و موسسه مالی داخلی را مورد مطالعه و بررسی قرار دادیم تا اینکه یافته‌های نهایی خود از بانک‌ها و موسسات مالی که شامل انواع روش‌های بانکداری و تغییرات ساختاری بانک‌های تخصصی بود را در یک سو و نیازهای بانک برای اجرای طرح توسعه کشاورزی را در سوی دیگر قرار دادیم تا در نهایت از مجموع یافته‌های تجربی و مطالعاتی، روش‌های مدونی را طرح کرده و به تأیید مدیران عالی بانک رساندیم. در نتیجه همین چارچوب‌های فکری و ساختاری نوین بود که بانک توانست در بازه زمانی کوتاهی با بهترین کیفیت، طرح توسعه کشاورزی را به اجرا بگذارد.

بدون شک اداره سازمان و بهبود فرآیندها برای طراحی ساختارها و فرآیندهای جدید، بی‌نیاز به تجربه بخش‌های اجرایی و عملیاتی بانک نیست. برای استفاده از تجربیات همکاران بانک در تغییرات ساختاری چه اقدام‌هایی انجام دادید؟

ما هر آنچه هم تحقیق و مطالعه انجام دهیم و با مدل‌ها و سیستم‌های نوین بانکداری در سراسر دنیا آشنا باشیم، باز هم برای دستیابی به یک نسخه و روش کارآمد، نیازمند استفاده از تجربه همکارانی هستیم که از نزدیک درگیر کار اجرایی بوده و با مخاطب بانک و نیازهای روزانه‌اش سروکار دارند. بنابراین برای دستیابی به روش و ساختار نظام‌مند و کارآمد، از میان تمام مدیران و کارکنان بانک، ۱۴۳ نفر را با شاخص‌های از پیش تعیین شده برگزیدیم و طی اجرای طرح ارتباط تنگاتنگی با ایشان داشتیم و نتیجه بسیار مطلوبی هم از این همکاری و مشاورت حاصل شد.

تغییراتی که پس از جمع‌بندی و نتیجه‌گیری به مرحله اجرا رسیده و در ارکان سازمان بانک اجرایی می‌شوند، آیا قابل پایش و نظارت هستند و اگر قابل نظارت هستند، این نظارت و پایش‌ها بر روند اجرا چگونه اعمال می‌شود؟

از مهم‌ترین مواردی که از ابتدای کار، مدیرعامل و اعضای هیئت‌مدیره بر آن تأکید زیادی داشتند، گزارش‌گیری از روند اجرای تغییرات ساختاری بود. بنابراین در ابتدا بازه‌های زمانی سه‌ماهه و شش‌ماهه را برای نظارت و پایش بر اجرای روند کار در نظر گرفتیم. اما در کمتر از ۲ ماه اولین گزارش را از روند اجرای تغییرات تهیه کردیم و در این گزارش‌گیری‌ها، معایب و نقطه‌ضعف‌های متعددی مشاهده شد که مورد بررسی قرار گرفته و رفع شدند.

مهم‌ترین بخش بهبود فرآیندهای یک سازمان هم ساده‌سازی و تسهیل روش‌های انجام کار است. از این‌رو می‌توان این‌طور تعبیر کرد که اداره سازمان و بهبود فرآیندها با ساده‌سازی فرم‌ها و کوتاه کردن مراحل انجام کار سعی در بالا بردن سرعت، دقت و کیفیت در انجام امور را دارد. در نتیجه این تغییرات ساختاری می‌تواند سازمان را با چابکی و کیفیت بیشتر و بهتر به پیش برد که از این کیفی شدن و تسریع امور می‌توان به‌عنوان ضرورت تغییر در سازمان نام برد

نگاهی به چند تجربه پرداخت اعتبارات خرد در جهان

اعتباراتی خرد با تأثیری کلان

دو دهه اخیر در بسیاری از کشورها، اعطای اعتبارات خرد (تامین مالی خرد) راهکاری مناسب برای ایجاد فرصت‌های شغلی جدید به‌ویژه فعالیت‌های خوداشتغالی و برای مقابله با فقر و توانمندسازی افراد در مناطق کم‌درآمد مطرح شده است و برخی کشورها در این زمینه به توفیق‌های چشمگیری دست یافتند. چنین تجربه‌ای در کشورهای گوناگون بیانگر اثر این نوع اعتبارات و تسهیلات بر کاهش نابرابری‌ها و فقر از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی جدید است. حال با توجه به اینکه تسهیلات طرح توسعه کشاورزی، در مقیاس بزرگ نبوده و در بسیاری موارد به طرح‌های کوچک با سقف ۳۰۰ میلیون ریال اعتبار، پرداخت شده است؛ به بررسی تجربه چند کشور در توزیع اعتبارات خرد پرداخته‌ایم. گزارش حاضر برگرفته از مقاله بررسی آثار اعتبارات خرد در کاهش فقر و نابرابری‌های درآمدی نوشته آقایان علی حسن‌زاده، علاءالدین ازوجی، صالح قویدل، اعضای هیئت علمی دانشگاه در حوزه اقتصادی است.

بنگلادش، اعتبارات خرد و فقیران

کشور بنگلادش را می‌توان مبدا تامین مالی خرد قلمداد کرد. تجربه این کشور در فراهم‌سازی منابع مالی برای واحدهای کوچک، فقیران و گروه‌های خاص به‌ویژه زنان موجب شد کشورها در اتخاذ راهبرد مناسب برای اعتبارات خرد، تجربه کشور بنگلادش به‌ویژه توفیق گرامین بانک را مورد توجه قرار دهند. برای ارزیابی میزان عملکرد و کیفیت خدمات‌رسانی مالی موسسه‌های تامین مالی خرد در بنگلادش می‌توان به موسسه یا طرح‌هایی مانند گرامین بانک (GB)، کمیته توسعه روستایی بنگلادش (BRAC)، پروژه توسعه روستایی ۱۲ (RDP-12) سازمان نوسازی بنگلادش (BURO)، بنیاد شاکتی (Foundation Shakti)، خدمات روستایی رانچپور دنیاچپور (RDRS) و طرح توسعه سیستم‌های کشاورزی حاشیه‌ای و خرد (MSFSCIP) اشاره کرد. هر چند اهداف تاسیس این موسسه‌ها با هم متفاوت است، اما رویکرد اصلی تاسیس و فعالیت این نوع موسسه‌ها حمایت از فقیران و توانمندسازی آنان برای انجام فعالیت‌های اقتصادی و کسب حداقل درآمد است. تمرکز اصلی این موسسه‌ها و به‌ویژه گرامین بانک روی گردهمایی پایین درآمدی (طبقات پایین اجتماعی) است و به‌دلیل درآمد پایین مشتریان و عدم دستیابی به وثیقه سنتی، وام‌دهی فقط از راه تشکیل گردهمایی با تعهد مشترک که به پس‌انداز اجباری ملزم است انجام می‌شود. پرداخت‌ها متکی بر سازوکار گروهی است تا شعبه‌ها به بازپرداخت اعتبار خود اطمینان کنند.

مالزی، اعتبارات خرد و مناطق روستایی

با اجرای برنامه‌های جدید اقتصادی در کشور مالزی در سال‌های ۹۵-۱۹۸۵، به‌رغم گستردگی فقر در مناطق روستایی، میزان جمعیت فقیر از ۴۵ درصد به ۱۵ درصد کاهش یافت. دو عامل مهم در گسترش اعطای ترکیبات مالی به فقیران به‌وسیله این طرح شامل حمایت‌های چشمگیر و تامین مالی دولت و استفاده از راهنمایی‌های کاربردی گرامین بانک است. تجربه نظام پرداخت اعتبار خرد به‌وسیله موسسه‌ها و سازمان‌های غیردولتی در کشور مالزی نشان می‌دهد که همانند گرامین بانک، افراد فقیر در قالب گروه‌هایی تقسیم شده و هر گروه بر وام پیشنهادی، نحوه هزینه‌های وام، نظارت بر وام‌گیرندگان و مسائل خرد و رفاه عمومی اعضا بررسی‌هایی انجام می‌دهد. قابل توجه اینکه وام‌ها بدون هیچ وثیقه، ضامن و بهره و پیگرد قانونی اعطا می‌شود.

هند، گروه‌های خودیار و گسترش اعتبارات خرد

تا پیش از آغاز برنامه‌های اصلاحات مالی (دهه ۱۹۹۰)، پرداخت اعتبار و تسهیلات به فقیران در کشور هند به صورت برنامه دولتی در قالب یارانه‌ای رایج بود. این دیدگاه میان بسیاری از سیاستمداران و بانکداران حاکم بوده است؛ ولی مقررات‌زایی نظام مالی توانست چشم‌انداز نظام مالی را به تدریج تغییر دهد؛ برای مثال در نتیجه آزادسازی نرخ‌های بهره، بسیاری از بانک‌ها با حمایت بانک ملی توسعه کشاورزی و روستایی (Koopervasi) فقیران به منظور تجهیز سپرده‌های فقر و اعطای اعتبارات به آنها با نرخ‌های مناسب بهره ایجاد کردند. یکی از بزرگ‌ترین برنامه‌های فقرزدایی در جهان، طرح برنامه توسعه یکپارچه روستایی (IRD) در هند بود که بیش از ۴۵ میلیون نفر را تحت پوشش قرار داد. اجرای برنامه‌های پیش‌گفته در جهت فقرزدایی مناطق روستایی و اعطای اعتبارات ارزان قیمت به وسیله بانک ملی توسعه کشاورزی و روستایی هند موجب شد، گروه‌های خودیار در این مناطق شکل گیرند که این امر، نقش مهمی در کاهش هزینه‌های عملیاتی، درجه پایداری و خودکفایی موسسه‌های مالی خرد دارد. از جمله علل این امر جذب بیشتر پس‌اندازها به وسیله این موسسه‌هاست.

جامائیکا و عدم توفیق اعتبارات خرد

سال ۱۹۸۵ در کشور جامائیکا برنامه مشترکی در قالب اعطای وام کوچک برای آغاز فعالیت خوداشتغالی به صورت گروهی و پذیرش مسئولیت بازپرداخت اعتبار میان افراد تدوین شد که هدف این برنامه، ایجاد اشتغال به وسیله کارفرمایان کوچک با راهبرد معین حرکت برای دستیابی به شغل‌های مناسب در بخش رسمی اقتصاد به ویژه در بخش مدرن بود.

عملکرد اعطای وام‌دهی این برنامه نشان می‌دهد که به‌طور عمده اختصاص به جوانان و زنان داشته که برای گسترش و توسعه واحدهای کسب‌وکار به کار گرفته شده است؛ اما ارزیابی‌ها نشان از عدم توفیق این برنامه دارد و عمده علل عدم توفیق این برنامه را می‌توان به عدم نظارت دقیق بر اعتبارات اعطایی، عدم توانایی برای اداره کسب‌وکار کوچک که نیاز به نیروی انسانی با مهارت دارد، عدم توفیق در شناسایی افراد و قدرت بازپرداخت وام نسبت داد.

نیپال، موسسه‌های مالی خرد و برنامه فقرزدایی

نیپال کشور فقیری است که از لحاظ اقتصادی به اصلاحات اساسی نیاز دارد. با توجه به عدم توفیق موسسه‌های مالی خرد در این کشور، وضعیت برای رشد و شکوفایی موسسه‌های غیررسمی فراهم شده است. از جمله مهم‌ترین برنامه‌های فقرزدایی این کشور عبارتند از برنامه توسعه و بهبود وضعیت کشاورزان خرد، برنامه بانکداری متمرکز با ۸۵ هزار نفر وام‌گیرنده، اعتبارات تولیدی برای زنان روستایی. اکثر موسسه‌های تامین مالی خرد در کشور نیپال خودکفا نبوده و این وضع سبب شده تا قدرت اعتباردهی موسسه‌ها به افراد نیازمند و فقیر کاهش یابد؛ چراکه متوسط نرخ وام‌دهی این موسسه‌ها کمتر از ۱۸ درصد است و از جمله مشکلات آنها این است که اولاً مقررات بانک مرکزی نیپال تفاوت میان نرخ‌های بهره سپرده و وام را به ۶ درصد محدود می‌کند و ثانیاً اعتبارات ثانیه‌ای در این کشور رواج دارد؛ به طوری که بانک‌های تجاری مکلفند ۱۲ درصد ترکیب وام خود را به بخش‌های دارای اولویت در بخش‌های کشاورزی و صنعت خانه‌سازی روستایی و خدمات اختصاص دهند.

هماهنگی میان بخشی، ادامه اجرای موفق طرح را تضمین می کند

طرح توسعه کشاورزی بهرغم تمام آثار مثبت که به همراه داشت در روند اجرا با چالش‌هایی هم مواجه بود که توجه به آنها و تلاش برای رفع چالش‌ها، بدون شک روند اجرای موفق طرح را تضمین خواهد کرد. بیمان معمارزاده غفاری، کارشناس مسئول و رابط طرح توسعه کشاورزی در استان گیلان ضمن برشمردن چالش‌های اجرای طرح توسعه کشاورزی، به نکاتی اشاره می‌کند که لحاظ کردن آنها، روند اجرا را تسریع کرده و با موفقیت بیشتری همراه می‌کند. او می‌گوید: از جمله مشکلاتی که در ابتدای امر وجود داشت، معرفی متقاضیان به صورت سراسیمه از طرف جهاد کشاورزی شهرستان‌ها بود که موجب حق برای متقاضیان شد و در ادامه کار نیز معرفی افراد توسط جهاد از طریق مرآت، مشکلاتی را در جایگزینی و حذف افراد به وجود آورد. از سوی دیگر نبود آگاهی لازم در سطح شهرستان‌ها در بین همکاران مدیریت‌های جهاد کشاورزی شهرستان‌ها مشکلات را بیشتر کرده و در پاره‌ای موارد نیز دستورالعمل‌های ابلاغی توسط اداره مرکزی موانعی را در جذب سریع بعضی از طرح‌ها به همراه داشت. او در ادامه پیشنهاداتی در راستای اجرای روند موفق تر طرح توسعه کشاورزی ارائه داد. به گفته معمارزاده، چنانچه مقرر باشد در سال جاری روند پرداخت تسهیلات از این محل یا اعتبارات مشابه به استان‌ها اختصاص یابد، برگزاری جلسات مشترک هماهنگی با حضور همکاران مدیریت استان‌ها و همکاران ادارات مرکزی ضروری است تا با طرح مشکلات پیش آمده، در مورد رفع ایرادها به‌طور یکسان و هماهنگ عمل شود. از سوی دیگر توجه به این نکته لازم است که فاصله زمانی تعیین شده برای تعیین تکلیف طرح‌های معرفی شده در بخشنامه قابل اجرا نیست، زیرا تمهیدات لازم برای اخذ مدارک، مجوز و استعلام‌ها و تکمیل پرونده نیاز به پروسه زمانی بیشتری دارد. مورد آخر اینکه معرفی افراد توسط جهاد کشاورزی از طریق سیستم مرآت، به دلیل عدم شناخت و اطلاعات همکاران برون‌سازمانی از این سامانه، موجب کندی روند جذب تسهیلات شده است که برداشتن این روش یا جایگزینی شیوه‌ای جدید، می‌تواند کیفیت اجرای طرح را بالاتر برده و زمان را نیز کوتاه کند.

مزایا و چالش‌های اجرای طرح توسعه کشاورزی در گفت‌وگو با رابطان طرح:

نگاه نزدیک

فارغ از آمار، عدد، رقم، نمودار و جدول؛ اینکه طرح توسعه کشاورزی، سال ۹۱ را چگونه پشت سر گذاشته است، چه تاثیری بر کشاورزی مناطق و اشتغال داشته و روند ادامه آن در سال پیش‌رو چه چشم‌اندازی دارد را بیش از همه می‌توان در گفته‌های مجریان طرح جست‌وجو کرد؛ کسانی که به نزدیک‌ترین شکل ممکن در اجرای طرح همکاری داشته‌اند. از این‌رو در گزارش حاضر پای صحبت‌های رابطان بانک کشاورزی در اجرای طرح توسعه کشاورزی نشستیم تا بیشتر از مزایا و چالش‌های اجرای طرح بدانیم.

یک تیر و چند نشان

اگر اجرای طرح توسعه کشاورزی را تیری بدانیم که هم‌زمان به چند نشان نشست است، بیراهه نرفته‌ایم که مصداق این مدعا، استان آذربایجان غربی است. مجید یوسفی‌اصل، کارشناس مسئول بانک کشاورزی و رابط اجرای طرح توسعه کشاورزی در استان آذربایجان غربی می‌گوید: استان آذربایجان غربی با ۳ کشور همسایه بوده و به‌عنوان پلی بین ایران و اروپا محسوب می‌شود و این بزرگترین مزیت استان است. از این‌رو در اجرای طرح توسعه کشاورزی با شناسایی نیازهای فرامنطقه‌ای و فراملی می‌توانیم نیازهای کشورهای همسایه در تولیدات کشاورزی و صنایع غذایی با ارزش افزوده بالا فراهم کنیم و ضمن توسعه کشاورزی در استان، صادرات غیرنفتی استان را افزایش دهیم. این در حالی است که این روبه روبه‌رشد و چند وجهی، توسعه اشتغال را در استان هم به همراه دارد؛ چنانکه به‌واسطه پرداخت تسهیلات طرح توسعه کشاورزی در سال ۹۱ برای بیش از ۳ هزار و ۷۰۰ نفر اشتغال مستقیم ایجاد شد. از سوی دیگر با توجه به اینکه تسهیلات طرح توسعه کشاورزی، بسیار ارزان قیمت بوده و کمترین بار بازپرداخت را برای کشاورز به همراه دارد، پیش‌بینی می‌شود در مناطقی که تسهیلات طرح توسعه کشاورزی پرداخت شده، شاهد افزایش سطح معیشت مردم و رفاه بیشتر جامعه کشاورزی باشیم.

البته لازم به یادآوری است که اجرای طرح توسعه کشاورزی با مشکلاتی هم همراه بوده که رفع آنها می‌تواند به ارتقای کیفی اجرای طرح در سال جاری کمک کند. یوسفی‌اصل، کارشناس مسئول بانک کشاورزی و رابط اجرای طرح توسعه کشاورزی در استان آذربایجان غربی در این باره به مواردی چون عدم تعریف فلوچارت مشخص برای مراحل اجرایی طرح، تغییر دستورالعمل‌های ابلاغی در بازه زمانی کوتاه‌مدت، تعیین اولویت‌های طرح بدون توجه به موقعیت ویژه یا نیازهای استان و هماهنگ نبودن اولویت‌های ارسالی بانک با سازمان جهاد کشاورزی اشاره کرد.

اشتغال‌زایی صد درصدی

نظر به جنس طرح‌هایی که در اجرای طرح توسعه کشاورزی، تسهیلات دریافت کرده‌اند، می‌توان گفت که اعتبارات طرح توسعه کشاورزی، به بخش‌هایی جذب شده که اشتغال صد درصدی به همراه داشته‌اند. مسعود برجیان بروجنی، کارشناس مسئول اعتبارات و دبیر کارگروه طرح توسعه بخش کشاورزی در استان چهارمحال و بختیاری در تبیین این موضوع می‌گوید: با توجه به اینکه حدود ۹۹ درصد تسهیلات پرداختی از محل اعتبار طرح توسعه بخش کشاورزی به‌منظور اجرای طرح‌های احداثی جدید یا تکمیل و توسعه طرح‌های قبلی بوده و تسهیلات سرمایه در گردش برای طرح‌های موجود درصد ناچیزی از اعتبار را به‌خود اختصاص داده است، پرداخت تسهیلات سبب ایجاد حداکثر اشتغال مستقیم در واحدهای تولیدی احداثی در بخش کشاورزی، دامداری و همچنین صنایع تبدیلی شده است. همچنین با توجه به عرضه محصولات تولید شده به بازار و با توجه به زنجیره ارتباطات انسانی از تولید تا مصرف، افزایش اشتغال غیرمستقیم را هم به‌دنبال داشته است.

این کارشناس مسئول اکثر چالش‌های اجرای طرح را هم مربوط به تضمین‌ها و وثایق دانسته و عنوان می‌کند: بیشتر مشکلات در اجرا، مربوط به تضمین طرح‌ها و ارائه وثایق بوده ولی با توجه به راهکارهای ارائه شده از سوی اداره کل اعتبارات و هدایت سرمایه‌گذاری به‌ویژه تهرین منازل روستایی با مالکیت متقاضی و افراد درجه یک و همچنین افزایش ضریب ارزش ملک از ۵۰ به ۷۰ درصد، شرایط بهتری برای جذب صد درصد اعتبارات طرح توسعه کشاورزی فراهم شد. در همین راستا پذیرش اسناد مشاعی زراعی و اسناد تجاری با شرایط خاص هم به‌عنوان تضمین تسهیلات، بسیاری از مشکلات را رفع کرده و امید است در سال آینده روند اجرای طرح در وضعیت بهتری قرار گیرد.

طرح توسعه کشاورزی، مصداق عینی حمایت از تولید ملی

از میان طرح‌ها و برنامه‌های ریز و درشت اقتصادی سال ۹۱، اگر تنها قصد انتخاب یک برنامه را داشته باشیم که بیشترین همخوانی را با حمایت از تولید ملی داشته باشد و بتوان آن را مصداق عینیت یافته حمایت از تولید داخلی عنوان کرد، بدون شک باید روی طرح توسعه کشاورزی دست گذاشت. شهرام رفیعی‌پور، کارشناس کشاورزی و رابط اجرای طرح توسعه کشاورزی مدیریت بانک کشاورزی در جنوب کرمان با اعلام این مطلب می‌گوید: پرداخت تسهیلات طرح توسعه کشاورزی، در گام نخست موجب افزایش تولیدات داخلی در بخش کشاورزی شده و منجر به کاهش ورود تولیدات خارجی به کشور می‌شود. از سوی دیگر ارزان قیمت بودن تسهیلات می‌تواند موجب بهبود وضعیت زندگی جامعه و خانواده کشاورزی شود. در نتیجه می‌توان آن را مصداق واقعی حمایت از تولید ملی قلمداد کرد که هم اشتغال داخلی و هم توسعه اقتصادی را به همراه خواهد داشت.

او همچنین به اجرای طرح توسعه کشاورزی در جنوب کرمان اشاره کرده و می‌افزاید: با توجه به ارزان قیمت بودن تسهیلات و همچنین استقبالی که از اخذ تسهیلات توسط افراد بیکار و به‌ویژه فرزندان بیکار کشاورزان در سطح منطقه جنوب کرمان شد تاکنون، موجب اشتغال‌زایی بیش از یک هزار و ۷۰۰ نفر به‌صورت مستقیم و ۱۰۰ نفر به‌صورت غیر مستقیم شده است که امید آن می‌رود در ادامه ترویج فرهنگ کشاورزی و دامداری و جلوگیری از روند مهاجرت بی‌رویه روستاییان به شهرها را در پی داشته باشد.

روند موفق طرح، نیاز به مراقبت دارد

طرح توسعه کشاورزی از معدود طرح‌های توسعه‌ای در بخش کشاورزی در ایران است که شروع بسیار خوبی داشته و به اهداف از پیش تعیین شده دست یافته است، از این‌رو به سرانجام رسیدن نهایی آن نیاز به مراقبت دارد تا طرح از مسیر اصلی خارج نشود. کرامت علی‌پور، کارشناس نظارت بر طرح‌ها و علمیات اعتباری و رابط اجرای طرح توسعه کشاورزی بانک در کهگیلویه و بویراحمد، ضمن بیان این موضوع می‌گوید: اجرای طرح توسعه بخش کشاورزی بسیار با اهمیت بوده و تأثیر زیادی در روند کاهش بیکاری در منطقه داشته است، بنابراین باید برای به‌کارگیری افراد بی‌کار و پرداخت اینگونه تسهیلات تدابیری اندیشیده شود تا طرح از مسیر اصلی خارج نشود. البته لازم به یادآوری است؛ با توجه به اینکه سال ۱۳۹۱ سال تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی بوده و تسهیلات توسعه بخش کشاورزی در راستای پیشرفت بخش کشاورزی و تولیدات داخلی بود، طرح بر سطح معیشت جامعه بسیار تأثیرگذار بود.

